

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavljе.srb : www.pravoslavljе.rs

Број 1141 Цена 90 динара 2.5 КМ 1. октобар 2014. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Његово
Преосвештенство
Епископ славонски
Г. Јован

Званични приједи

У Патријаршији српској у Београду, 16. септембра 2014. Патријарх српски Иринеј уручио је Орден Св. Саве другог степена академику Драгољубу Живојиновићу, који му је додељен за делатну љубав према Мајци Цркви, нарочито исказану његовим неизмерним доприносом у научноистраживачком и педагошком раду, посебно на пољу црквене и националне историје.

Додели високог признања присуствовали су сви чланови Св. Арх. Синода: Митрополит Амфилохије и Њ. П. епископи: шабачки Лаврентије, зворничко-тузлански Хризостом и рашко-призренски Теодосије.

Патријарх Српски примио је 16. септембра заменика министра спољних послова Руске Федерације Алексеја Мишкова, председника Фонда Св. Андреј Првозвани и председника државне компаније Руске железнице Владимира Јакуњина, као и амбасадора Руске Федерације у Београду Александра Чепурина са сарадницима.

Пријему су присуствовали Епископ топлички Арсеније и протојереј Виталиј Тарасјев, старешина Подворја РПЦ у Београду.

У исто време Патријаршију српску посетили су учесници међународне конференције „Велики рат и почетак новог света“, међу којима и Архиепископ женеvски и западноевропски Г. Михаило, и настојатељ Лавре Св. Александра Невског Епископ кронштатски Г. Назарије. После пријема Његова Светост званично се обратио свим гостима, пожељевши им добродошлицу и успех на конференцији.

Патријарх Иринеј уприличио је 22. септембра у Патријаршији српској радни састанак са делегацијом Московске Патријаршије на коме су разматрани детаљи канонске посете Патријарха московског и све Русије Кирила Српској Православној Цркви.

Делегацију МП сачињавали су Епископ солнечногорски Сергије, протојереј-ставрофор Андреј Милкин, шеф протокола, и протојереј-ставрофор Игор Јакимчук, секретар Одељења за спољне црквене послове МП. Састанку су присуствовали Епископ рашко-призренски Теодосије и Епископ топлички Арсеније, као и протојереј-ставрофор др Саво Јовић, главни секретар Св. Арх. Синода, протојереј Виталиј Тарасјев, старешина Подворја РПЦ у Београду, и ђакон Александар Секулић. *Извор: сшц.срб*

На Петловом брду

На празник Усековања главе Св. Јована Крститеља, 11. септембра 2014, Његова Светост је служио Св. Арх. Литургију у цркви на Петловом брду у Београду.

У Београду

Поводом 100 година од рођења блаженопочившег Патријарха Павла, 11. септембра 2014. у холу Народне библиотеке Србије свечано је отворена изложба личне библиотеке Патријарха Павла под насловом „Говорим, а ћутим“. Изложбу је отворио Патријарх српски Ири-

неј. Патријарх Иринеј је, у присуству више црквених великодостојника и великог броја званица, исте вече беседом отворио духовну академију посвећену Патријарху Павлу у Коларчевој задужбини у Београду.

У Епархији славонској

Патријарх српски Иринеј је 12. септембра 2014. стигао у Пакрац где је њему у част служена доксологија, а потом је служена вечерња са петохлебницом у Јасеновцу. Сутрадан, 13. септембра, Патријарх Српски је у Саборној цркви Св. Тројице у Пакрацу увео Епископа Јована у трон епископа пакрачко-славонских, о чему опширнији извештај доносимо на стр. 10–12.

У Сава центру

Његова Светост отворио је 17. септембра 2014. у београдском Сава центру међународну конференцију посвећену стогодишњици почетка Првог светског рата, под називом „Велики рат и почетак новог света: актуелно подсећање за човечанство“.

Стиховима песме „На Газиместану“, Милана Ракића, започео је, 17. септембра увече, музичко-сценски спектакл поводом обележавања стогодишњице Првог светског рата, „Стојте, галије царске“, ауторке Иване Жигон, у организацији *Светишоре* и Друштва српско-руског пријатељства, а са благословом Патријарха Иринеја. У препуној сали Сава центра Патријарх Српски је поздравио бројну публику, високе званице из политичког и јавног живота, црквене великодостојнике и представнике дипломатског кора, подсетивши на то да је у Првом светском рату погинуло 20 милиона људи, и да је српски народ сразмерно свом броју поднео највеће жртве. Мултимедијални спектакл који је потписала Ивана Жигон, окупио је више од 200 извођача и донео жанровску мешавину и спој модерног и традиционалног у жељи да се ода почаст храбрости и родољубљу Срба током Првог светског рата.

На Калемегдану

Његова Светост је, уз саслужење Епископа кронштатског Назарија, свештенства АЕМ и протојереја Виталија Тарасјева, 18. септембра освештао Спомен-обележје српским и руским јунацима на Калемегдану, палим у одбрани Београда током Првог светског рата. Свечаној церемонији откривања спомен-обележја претходио је помен у Саборној цркви који је служио Митрополит Амфилохије уз саслужење Епископа топличког Арсенија, свештеника АЕМ и РПЦ. Венце на спомен-обележје су положили председник Србије Томислав Николић, у име Центра националне славе Владимир Јакунин, у име ВС начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић и други. *Извор: Информативна служба СПЦ*

На Двору

Поводом 110. годишњице крунисања краља Петра I престолонаследник Александар II и принцеза Катарина били су, 21. септембра, домаћини отварању изложбе „110. годишњица крунисања краља Петра I“. Пре изложбе Патријарх Иринеј служио је помен краљу Петру I Ослободиоцу у капели Св. Андреја Првозваног. Патријарху је саслуживао Епископ топлички Арсеније. *Извор: dvor.rs*

У Окружном затвору

Патријарх Иринеј освештао је 23. септембра капелу Вакрсења Господњег у Окружном затвору у Београду. У току Св. Арх. Литургије Патријарх је одликовао старешину новоосвећеног параклиса презвитера Глигорија Марковића правом ношења црвеног појаса. Освећење капеле Вакрсења Христовог у Окружном затвору у Београду представља део програма који има за циљ успостављање система који би обухватао широку подршку лицима на издржавању казне и њиховим породицама и који би укључивао подршку и након изласка из установе и не би се завршавао између затворских зидова. ■

Саопштење за јавност

Патријарх Српски о празнику Рођења Пресвете Богородице – Мале Госпојине лета Господњег 2014.

Ових дана се поново насилно намеће беспризорна геј парада Београду и Србији. Организатори оваквог парадирења и њихови ментори из Европе, не желе да извуку поуку из свега онога што су проузроковале претходне параде: отпор огромне већине грађана, без обзира на њихово верско, политичко, идеолошко опредељење; немир и изазивање агресивности, буђење рушилаштва и деструктивности код неких слојева друштва – нарочито млађих, приморавање власти да ангажује скоро сав полицијски апарат земље ради безбедности ове минорне групе.

Да ли због суштински апсурдног парадирења држава треба да у овој немаштини троши милионе за обезбеђење шачице својих суграђана и њихових гостију за „параду“ од неколико стотина метара у центру Београда? Министарство унутрашњих послова мора да доведе из свих крајева Србије на хиљаде полицајаца, да им обезбеди боравак у граду Београду, дневнице, оброке, уз реалне могућности њихових повреда па и животне угрожености.

Имајући у виду све опасности које ова парада може да изазове на обе стране, као и озбиљно угрожавање опште безбедности у граду, слободни смо да се са очинском бригом, у име Цркве – вековног чувара људског достојанства и здравих моралних начела, као и у име њених верујућих, који чине преко 80% укупног становништва Републике Србије, обратимо самим организаторима и парадерима предвиђене геј параде са неколико питања:

1. Зар се заштита својих приватних права сме и може остваривати понижавањем и гажењем моралних осећања огромне већине човечанства?

2. Зар се презрењем Закона Божјег и моралног поретка уграђеног у људску природу, остварује људско достојанство?

3. Ако је геј сексуално опредељење оправдано, и треба га пропагирати, на основу чега то исто не важи за педофилију (масовно раширену у западном свету), за инцест, за скотолоштво и друге начине задовољења извитопереног сексуалног нагона? По чему је њихово право мање право од такозваног права ва-

ше сексуалне (дез)оријентисаности?

4. Зар сте толико заслепљени својом похотом и егоизмом да вам не смета стављање у своју функцију конкретно читавог државног апарата Србије и прављења неоснованих материјалних трошкова; изазивање код своје браће и суграђана толиког немира и бунта, често пута са катастрофалним последицама на обе стране?

5. Да ли ви својим „парадама“ пропагирате само своја „права“ или можда покушавате да наметнете свој стил живљења другима, нарочито неисквареној деци и неискусној омладини, због чега су, са пуним правом – забринути њихови родитељи и васпитачи?

6. Само ваше настојање да своје параде називате „параде поноса“, не сведочи ли несигурност ваше савести у исправност вашег опредељења и начина живљења?

Било како било, једно је сигурно: имате право да парадирате, али само о свом трошку и трошку својих налогодаваца, ма како се они звали, како за параду тако и за обезбеђење, но не о трошку Србије: бомбардоване, разорене, приковане... Уз све то, ни ми ни ви, нити било ко од људи, не смемо заборавити: све нам је слободно, али нам није све на корист и добро, нити на стицање истинског људског достојанства.

Људска права и живот се не мере само људском правдом, него и оном Божјом, вечном и богочовечном!

Патријарх српски
Иринеј

ПРАВОСЛАВЉЕ 1141

2	Активности Патријарха
4	Патријарх Српски о празнику Рођења Пресвете Богородице – Мале Госпојине
6	Њ. Впр. господину Стефану, Архиепископу охридском у расколу
9	Катастрофалне поглаве <i>О. Стојановић</i>
10	Устоличење Епископа славонског Г. Јована (Ђулибрка)
13	Слава Епархије бихаћко-петровачке
14	Надбискуп Степинац <i>Радован Пилиповић</i>
16	Земаљски анђео, небески човек <i>Олиа Стојановић</i>
18	Блажени миротворци <i>Проћођакон Зоран Андрић</i>
20	<i>Ars christiana</i>

21	Ђурине ћелије у Манојловцима <i>Владан Миливојевић</i>
22	Светски конгрес породица <i>Љиљана Дуалић</i>
24	Духовне основе креативности (други део) <i>Игуман Георгије Шестун</i>
26	Стопама славних предака
28	Јован Дучић о аустроугарској окупацији и анексији БиХ <i>др Александар Раковић</i>
30	Како нас је видео А. Рајс (17) Брозова 25. регимента <i>Анђоније Ђурић</i>
32	Гучево – пометња у писању <i>Живорад Јанковић</i>
34	Феномен селфија (selfie) <i>Саша Велимир</i>
37	Свети Василије на мору <i>Б. Ц. Косић</i>

38	Свет књиге
39	Наука, уметност, култура...
42	Кроз хришћански свет
44	Из живота Цркве

На насловној страни:
Његово Преосвештенство
Епископ славонски Г. Јован
Фош: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архиепископског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојно. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Свети Архијерејски Синод
Српске Православне Цркве
Број 1120
9. септембар 2014. године
у Београду

Његовом Високопреосвештенству господину Стефану, Архиепископу охридском у расколу Скопље

Предмет: Ваше писмо и Наша реакција на њега

Ваше Високопреосвештенство,

Примили смо Ваше писмо САС бр. 18 од 25. јула 2014. године, којим нас обавештавате о криминалним активностима – како их Ви називате – Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. др Јована.

Ово Ваше писмо нас је веома растужило. Ми смо од Вас очекивали да нас обавестите да ли сте и шта сте учинили да Његово Блаженство утамничени и намучени Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован буде ослобођен. Уместо тога, Ви нам шаљете „информације“ о тобожњим криминалним радњама овог угледног јерарха, а чули смо да сте их разаслали и другим предстојатељима Православних Цркава, па чак и многим архијерејима појединачно, широм света.

Иако ова Ваша клеветничка кампања не заслужује одговор, ипак, ради истине пред историјом, као одговор на лажне оптужбе које сте, у свом стилу, изнели, примите на знање следеће чињенице:

1. Архиепископ охридски Јован је из раскола ступио у јединство са Српском Православном Црквом 22. јуна 2002. године, и то на позив нашег блаженопочившег претходника, Патријарха Павла, упућен архијерејима, свештенству, монаштву и верном народу у Републици Македонији. На тај позив се одазвао тадашњи Митрополит велески и повардарски Јован, а могли сте и требало је да се одазовете и Ви, као и сви други архијереји који су били у расколу са Православном Црквом. Свима је то познато, а то потврђујете и Ви, призна-

јући у свом писму да су црквена и грађанска суђења митрополиту Јовану почела тек после његовог ступања у јединство са Црквом. Ви сами кажете да га је Ваш Синод лишио чина (!) тек 10. јула 2003. године, а грађански судови су почели да га гоне тек 2004. године. Из овога је јасно да су црквени и грађански судски прогони у ствари покренути тек од часа када је он примљен у јединство са Српском Православном Црквом и назначен за Егзарха Патријарха српског за Цркву у Републици Македонији.

2. Већ у првом пасусу, где почињете да наводите „криминалне активности“ Архиепископа Јована, пишете да је неки износ од 375.540,00 денара, сакупљен на име архиепископског разреза, он „потрошио у друге сврхе“. Исто или слично пишете у про-

дужетку и за остали новац који му се ставља на терет: или га је ненаменски потрошио или га је преносио на рачуне црквених предузећа. Само за неки ситан новац оптужујете га да га је у целости присвојио. Ако је тако, имате ли Ви одговора на питање како је он, са целокупном том сумом од 4.940.790,00 денара коју је пресудом био задужен да Вам врати, могао да изврши ново кривично дело, и то „прање новца“? Јер, свима је јасно, па и Ви признајете, да је већи део те суме већ био потрошен у периоду између 1998. и 2002. године, док је он био са Вама.

Разумљиво је зашто се Ви и не осврћете на то кривично дело – зато што знате да је у потпуности намештено од стране власти Републике Македоније, и то са Вашим знањем, а највероватније и на Ваш предлог. Самим тим Ви не остављате простора да Вам ико поверује да било које од кривичних дела која приписујете Архиепископу Јовану, пред законом заиста јесте кривично дело, а не освета Ваше Цркве и Ваших власти човеку који се жртвује како за јединство Цркве тако и за добробит свог народа.

Ми смо добро упознати са начином на који је сакупљен новац за куповину богослужбеног простора у Скопљу. Знамо ко је све у томе помагао. Прикупљени новац је уплаћен на рачун „Удружења за унапређење грађанских и верских слобода Анастасија“ управо зато што Ви чините све да Православна Охридска Архиепископија не буде регистрована као верска заједница пред судом у Вашој држави, због чега она не може да буде правно лице, па, следствено, не може да има ни свој жирорачун. И сада је суд, на Ваш предлог, осудио Архиепископа Јована, два епископа, два свештеника, четири монахиње и још десет лаика – међу њима мај-

Ушамничени Архиепископ

Јован Вранишковски, као Митрополит велески и повардарски одговорио је позитивно на апел блаженочившег Патријарха српског Павла на канонско јединство са Пећком Патријаршијом јуна 2002. године. Као канонски Митрополит велески и повардарски постављен је за патријарашког Егзарха аутономне Охридске Архиепископије септембра 2002. од стране СПЦ. После формирања Светог Архијерејског Синода Охридске Архиепископије, децембра 2003, изабран је за Архиепископа охридског. Због прихватања канонског јединства са СПЦ, Архиепископ Јован бива оптужен за наводну про неверу 240.000 евра из времена док је био владика канонски непризнате цркве у Македонији. Његов прогон од стране македонске државе почиње 2002. године и наставља се до данас. Децембра 2011. године, при уласку у БЈР Македонију ухапшен је и одведен у затвор Идризово код Скопља. Домаћа средства информисања су 17. јула ове године објавила вест да је Апелациони суд у Скопљу потврдио пресуду Основног суда Скопље I, којом је Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован осуђен на још три године затворске казне. Архиепископ охридски Јован се већ две године и десет месеци налази у затвору Идризово крај Скопља.

Олиа Сшојановић

ку и сестру Архиепископа Јована – зато што су „прати“ већ потрошени новац, новац који Ви помињете као „утајен“ од „МПЦ“.

Српској Православној Цркви је добро познато одакле потиче новац који је био предмет последње пресуде. Сигурни смо да је и Вама добро познато да тај новац није новац због којег оптужујете Архиепископа Јована да га је затајио од „МПЦ“. Сигурни смо да је то познато и тужилаштву и судовима у Вашој држави. Јер, свакоме је јасно да Архиепископ Јован није могао да присвоји суму од 4.940.790,00 денара јер је то сума четири годишња буџета.

Када га је суд у Велесу осудио, тај исти суд је у пресуди таксативно набројао где је све потрошен износ од 4.940.790,00 денара. Како је могуће да се пере већ потрошени новац? Уместо да се застидите што судови у Републици Македонији доносе политичке пресуде, и то на Вашу иницијативу, Ви још шаљете писма не само нама већ и архијерејима других помесних Цркава да бисте оправдали злочине.

3. Ви помињете и друго кривично дело за које је Архиепископ Јован био осуђен и чамео у затвору. Да Вас подсетимо:

Архиепископ Јован је пет пута од стране Ваших судова осуђиван на затворску казну. Зашто не помињете да је за кривично дело „самовлашћа“ осуђен на једну годину затвора? Зашто не помињете да је осуђиван за „распаљивање националне и верске мржње“ на осамнаест месеци затвора? Архиепископ Јован је у последњих десет година седам пута био што у затвору што у притвору или, укупно, око пет година у затвору, и то, да не заборавимо, Вашом заслугом. Није, дакле, пристojно да се потцењивањем и лажима скрнави његово исповедништво.

Када кажемо лажима, позивамо се на оно што Ви изјављујете у вези са 57.180 евра (не немачких марака, како Ви нетачно пишете у своме писму), прилог господина Трифуна Костовског који је, по Вашој нетачној изјави, завршио „у Јовановим рукама, односно на његовом личном рачуну у банци у Бугарској“. Није тајна – јер је о томе јавност код Вас, а исто тако и код нас била обавештена – да је одмах по хапшењу службеног лица Повардарске епархије које Ви помињете, Архиепископ Јован депоновао у суду целокупну суму од 57.180 евра са каматом за два месеца, колико је новац био у банци. По завршетку судског поступка Вама је додељен тај новац и Ви сте га подigli.

Не постоји, дакле, никакав рачун у Бугарској већ постоји нешто друго. За то кривично дело „утаје“, Архиепископ Јован је два пута ослобађан, а тек је из трећег пута, под притиском власти у Вашој земљи, осуђен. Први пут је пресуда била одбијена јер није постојао предлог на основу кога би Архиепископ био гоњен. Затим је направљен фалсификат у коме сте управо Ви учествовали и поднесен предлог за гоњење са ранијим датумом, иако је

антедатирање законски забрањено. Али само да би Архиепископ Јован био осуђен, Ви лично, као и власт Ваше земље, преступате њене законе. Потпуно исто се десило и са другом пресудом за „утају“ којом је Архиепископ Јован осуђен на тридесет месеци затвора, где се све до сада налази. По том кривичном делу суд га је исто тако два пута ослобађао да би га коначно, под Вашим притиском и под притиском власти Ваше земље, осудио. Али питате ли се Ви зашто га Бугарска није испоручила Вашим властима кад је био ухваћен на основу потернице. Зато што је предмет разматрао један непристрастан суд који је и утврдио да „пресуда компетентних македонских власти последица тешке и конфликтне верске нетрпељивости повезане са различитим погледима званичних представника МПЦ са религијским погледима Вранишкоског, а мотивисана његовом одлуком да прихвати литургијско и канонско јединство са Српском Православном Црквом 2002. године“. Ето, то је истина, господине Стефане! То је истина коју Ви и Ваши у Синоду добро знате, али је намерно превиђате и служите се клеветама против Архиепископа Јована.

4. Када смо већ код архијереја у Вашем Синоду, све је више њих који се не слажу са Вама да треба да наставите са немилосрдним и непримереним гоњењем Архиепископа Јована. Ви знате да то они чак и јавно говоре. До нас, штавише, допиру вести да се једино Ви упорно противите његовом изласку из затвора, и то вероватно из два разлога: прво, зато што немате храбрости да погледате у очи Архиепископа Јована после свега што сте му неправедно учинили, а друго, зато што знате да Ваше уздиза-

ње на архиепископски трон није потврђено не само од српског Патријарха већ ни од било којега предстојатеља неке помесне Православне Цркве.

Зато сте нам преко власти своје земље доставили крајње непристојан предлог којим ослобађање Архиепископа Јована условљавате његовим напуштањем Републике Македоније. Његово Блаженство Архиепископ Јован се с тиме не слаже, чак и по цену да не буде превремено ослобођен из затвора, но не само он него и ми сматрамо да је такав вид притиска на нашу Цркву неприхватљив.

Ви сте већ много пута чули да до ослобађања Архиепископа Јована из затвора не могу да буду вођени никакви преговори око решавања неканонског статуса Ваше Цркве. Али будући да смо убеђени како управо Ви, Ваше Високопреосвештенство, највише чините да Ваша Црква и даље остане у расколу, имамо непријатну дужност да Вас информисемо да је Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве, на основу одлука Светог Архијерејског Сабора, АСбр. 50/зап.7 од 15. септембра 1967. године и АСбр. 41/125 тач. 2. од 21. маја 2003. године, на својој седници од 26. августа 2014. донео одлуку, бр. 1191/зап. 857, да покрене црквеносудски поступак против Вас као најодговорнијег за упорно остајање Ваше Цркве у расколу.

Братски Вас поздрављамо, са надом да ћете променити свој неприхватљиви приступ питању канонског статуса Ваше Цркве.

*Председник
Светој Архијерејској Синода*

АЕМ и Патријарх српски

ИРИНЕЈ

У Епархији тимочкој је 15. септембра 2014. проглашена ванредна ситуација у општинама Кладово, Неготин и Мајданпек због поплава изазваних обилним падавинама и изливањем река. Најкритичнија ситуација је у водом окруженом Кладову и околним местима, Текији и Грабовици, која су услед рушења мостова одсечена од осталих делова Епархије, нема струје, а дубина воде у Грабовици достиже и метар и по. Велики проблем су клизишта и бујице које носе све пред собом. Једини начин допремања неопходних намирница угроженом становништву које је остало у својим домовима био је бродовима и чамцима, обалом Дунава. До сада је из Текије евакуисано око 400 људи, а има и несталих.

Епископ тимочки Иларион посетио је 20. септембра Текију и том приликом се прво у разговору са мештанима упознао са проблемима и потребама које су ове катастрофалне поплаве изазвале. Преосвећени је потом посетио и Храм Св. Николаја који је претрпео велику материјалну штету и који је заправо зауставио бујицу и наносе који су претили да још више угрозе село на Дунаву код Кладова. По речима протојереја Дејана Пајића, као и сведочењем бројних мештана Текије, храм је својим димензијама заштитио велики број домова у селу јер је зауставио, услед одрона, огромну количину земље, камена и балвана.

Храм је сазидан на иницијативу мештана крајем 60-их година прошлог века уместо првобитног храма који је потопљен изградњом бране ХЕ „Ђердап“, а која је такође значајно била угрожена због набујалих вода.

ВДС доставио помоћ

У брзој акцији Верског добротворног старатељства АЕМ, волонтера и ученика Богословије Св. Саве у Београду, са благословом Патријарха Иринеја и Епископа

У Епархији тимочкој Катастрофалне поплаве

тимочког Илариона, кренуо је први шлепер хуманитарне помоћи ка Кладову, са неопходним средствима за хигијену, одећом, ћебади, опремом за бебе, душецима, 4 тоне прашка за прање – све сакупљено захваљујући верном народу Београда и ЦО из Келна у Немачкој. Помоћ је одмах ускладиштена и биће прослеђена према потребама, а прикупљање нове помоћи ће се наставити све док буде било потребе, кажу у ВДС-у.

Прикупљање помоћи за угрожене

По благослову Епископа тимочког Илариона, Епархија тимочка упутила је позив свему свештенству, монаштву, верном народу и свим људима добре воље, за учествовање у прикупљању хуманитарне помоћи за угрожено становништво Епархије пострадао у поплавама. Од 17. септембра 2014. па до даљњег, сви који желе да покажу солидарност могу то учинити у свим ЦО Епархије тимочке. Прикупљање се помоћ у лековима, средствима за хигијену, конзервираној храни и флашираној води. Све детаљније информације се могу прочитати на адреси: <http://eparhija-timocka.org/prikupljanje-pomoci-za-ugrozene-od-poplava/>.

О. Стојановић

Извор: Епархија тимочка

У Пакрацу

Устоличење Епископа славонског Г. Јована (Ђулибрка)

Историјски трон епископа Епархије пакрачке и славонске у Саборној Цркви Свете Тројице у Пакрацу дочекао је свога новог Епископа, новог надзиратеља Цркве Божије и новог домаћина у Дому молитве – Владику Јована (Ђулибрка).

И опет се седиште Цркве славонске, старе Митрополије пожешке, односно Пакрачке дијецезе, никада угаслог светила из епархијског сазвежђа велике српске Карловачке митрополије, налази у граду Пакрацу, где су после 1691. године столovali толики великани Српске Цркве у „држави ћесара аустријског“. У оном граду где се налазила сјајна епископска резиденција, средње богословско училиште (Клирикална школа) и богата библиотека, чувено пакрачко књигохранилиште старих рукописа и ретких штампаних књига.

Познато је колико је новоизабрани Епископ, који је устоличен у трон славонских архијереја, у срцима православних верника

кроз многе године оживљавао литургијско сећање и поштовање

на „новомученике јасеновачке“, те небо-земне сведоке (мартире) како наше светосавске вере, тако и општих хришћанских вредности XX и XXI века. Нови Епископ многострадалне Епархије славонске је и у својој беседи показао да проживљава дугу хришћанску историју Паноније са одговорношћу пастира свесног свих изазова и искушења сусрета цивилизација и слојевитих хрололошких додира култура.

На Светој Архијерејској Литургији на којој је устоличен Његово Преосвештенство Епископ славонски Господин Јован, начествовао је, возглављујући саборно јединство Српске Православне Цркве, Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј. Са Патријархом су саслуживали Његово Блаженство Архиепископ катарски Макарије (Јерусалимска Патријаршија), као и Високопре-

Биографија Његовој Преосвешћенства Епископа славонског Господина Јована (Ђулибрка)

Епископ славонски Јован (Ђулибрк) је рођен 16. априла 1965. године у Зеници. Основну школу и гимназију завршио у (Босанској) Градишци. Јужнословенске језике и књижевности студирао на универзитетима у Бањалуци и Загребу, где је дипломирао на Катедри за стилистику. Теологију је студирао на Православним богословским факултетима у Београду и у Србињу. Магистарске студије из јеврејске културе похађао у Спомен-установи Јад Вашем и на Јеврејском универзитету у Јерусалиму; добитник је награде Голде Меир за 2004. годину. Магистарски рад је одбранио код др Давида Банкаира, шефа Међународног института за проучавање холокауста у Јад Вашему; рад је објављен 2011. године на српском језику као *Историографија холокауста у Југославији*. Тренутно припрема докторат из исте области са др Јоавом Гелбером. Говори енглески, руски и јеврејски језик, служи се немачким, грчким и с неколико словенских језика.

Замонашен је у Цетињском манастиру уочи Ивањдана 1993. године. У чин јерођакона рукоположио га је Високопреосвешћени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије на Светог Луку Апостола и Петра Цетињског 31. октобра 1995. године, а у чин јеромонаха на Духовски понедељак 16. јуна 1997. године у манастиру Стањевићи. У чин протосинђела произведен је о Петровдану 2007. године на Цетињу. Од 1997. године старешина је манастира Морачник, задужбине Балше III, и са благословом Митрополита Амфилохија стара се о обнови духовног живота, црква и манастира на Скадарском језеру (Зетској Светој Гори).

Осамдесетих година XX века Епископ Јован је објавио низ радова о савременој музици и култури, те о теорији и пракси савремених медија и питању пост- и суптрамодернизма у стручним магазинима и часописима. Године 2001. је уредио CD на коме су снимљене песме Светог Николаја Жичког и Охридског (*Песме изнад Истока и Запада*). Сличних резултата је имао и рад на Радију „Светигора“, чије се емисије из серијала *Дјеца апокалипсе – дјеца Откривења* емитују и реемитују од 1998. године. Организовао је интернет сајт Митрополије црногорско-приморске, и уредник је за литургијску књижевност на Пројекту Растко – Библиотеци српске културе на интернету. Октобра 2002. године Епископ Јован је уведен у резервни састав 63. падобранске бригаде, где је прошао падобранску обуку и редовним војничким путем дошао до подофицирског чина. У Израелу је у саставу својих студија проучавао војно-цивилне односе код професора Бен Арија, упућујући се такође у питање духовничке службе у тамошњим условима. Сарадник је у издавачком програму Медија центра Одбрана и Факултета безбедности.

Координатор је Одбора за Јасеновац СА-Сабора СПЦ – у Одбору је од његовог оснивања 2003. године. Одбор је развио широку активност,

утичући значајно на отаџбинском, регионалном и међународном плану на свест о страдању српског народа и Цркве у Другом светском рату и на прослављање Новомученика Јасеновачких.

Свети Архијерејски Сабор је протосинђела Јована на свом мајском заседању 2011. године изабрао за викарног Епископа Патријарха Српског у Пећкој Патријаршији с титулом Епископа липљанског. Хиротонију Епископа липљанског Јована извршио је Патријарх Српски са шеснаест архијереја на Светој Литургији у Пећкој Патријаршији 4. септембра 2011. године.

Објављивао је радове у више стручних часописа, међу којима су и *Dapim*, *Dialogue*, *South Slav Journal*, а радови су му публиковани на руском, јеврејском, енглеском и неколико других језика. Председник је Управног одбора Музеја жртава геноцида у Београду, једине институције на простору бивше Југославије која се бави искључиво проучавањем страдања, и за то поседује међународни кредибилитет.

Од 2013. године Епископ липљански Јован служи као викарни Епископ Патријарха Српског у Београду, где руководи верском наставом, посебно се старајући о усавршавању вероучитеља. Нарочиту пажњу посвећује првим параклисима који се устројавају у Министарству одбране и Војсци Србије на подручју Архиепископије београдско-карловачке. Од новембра 2012. године, након што је Епископ славонски Сава умолио Свети Архијерејски Синод да се повуче, Владика Јован је у име Његове Светости као администратора Славонске епархије посећивао ову Епархију, у њој богослужио и старао се о њеним светињама, тако да је на Светли уторак, 22. априла 2014, на дан устанка јасеновачких логораша, Патријарх Српски Светом Литургијом означио почетак обнове цркве у Улаки, на месту где се налазио један од јасеновачких логора.

Свети Архијерејски Сабор на свом мајском заседању 2014. године изабрао је Епископа липљанског Јована, викарног Епископа Патријарха Српског, за Епископа упражњене Епархије славонске са седиштем у Пакрацу.

освећена Господа Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и Митрополит загребачко-љубљански Порфирије. На устоличњу су, такође, били присутни сви епископи СПЦ у Републици Хрватској: осјечкопољски и барањски Лукијан, далматин-

ски Фотије и горњокарловачки Герасим. Исто тако, са Српским Патријархом су служили епископи: канадски Георгије, будимљанско-никшићки Јоаникије, захумско-херцеговачки Григорије, бихаћко-петровачки Атанасије, рашко-призренски Теодосије,

западноамерички Максим, крушевачки Давид, средњоевропски Сергије, тимочки Иларион, моравички Антоније, а из Православне Охридске Архиепископије: брегалнички Марко и стобијски Давид, као и умировљени захумско-херцеговачки Атанасије, али ➔

и избрани Епископ јегарски Архимандрит Јероним и игуман студенички Архимандрит Тихон.

Литургијском торжеству и духовној радости допринели су свештеници: протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић, главни секретар Св. Архијерејског Синода, старешина Саборне Цркве у Београду протојереј-ставрофор Петар Лукић, затим свештеници из Славонске, Шумадијске, Бачке, Рашко-призренске епархије, те архиђакон Силуан, протођакони Радош Младеновић и Игор Давидовић, као и ђакони Владимир Руменић и Александар Секулић.

Уочљиво је и значајно присуство представника политичког живота. Били су присутни председник Републике Српске Милорад Додик, госпођа Јасмина Митровић-Марић, изасланица председника Републике Србије, а затим и госпођа Аница Малиновић, изасланица председника Републике Хрватске, Ивица Дачић, министар спољних послова и први потпредседник Владе Републике Србије, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић, Милорад Пуповац, председник Српског народног вијећа, и представници локалних власти: градоначелници Пакраца и Липика.

Наду за бољи заједнички живот и охрабрење за толеранцију дало је и присуство представника Римокатоличке цркве. Ту су били надбискуп ђаковачко-осјечки монсињор др Ђуро Хранић, бискуп пожешки др Антун Шкворчевић и жупник пакрачки монсињор Матија Јурковић. Такође,

био је присутан и бискуп Јасмин Милић из Протестантске реформираних хришћанске цркве у Хрватској. Занимљиво је у пуну орнату било видети лорда бискупа лондонског др Ричарда Чартерса из Англиканске цркве, који је боравео на Косову и Метохији 1999. године саосећао са страдањем верног народа Српске Православне Цркве. За трпезом љубави која је уследила, бискуп пожешки и лондонски су поздравили новог епископа, пожелевши му успеха у архипастирском раду.

Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј је поручио новом Епископу славонском да води пастирску бригу о верном народу и светињама за које се пролила мученичка крв, призвавши небеску заштиту новомученика јасеновачких и помоливши се Господу да се оваква и слична трагедија више нигде никоме у историји не понови. Епископ Јован се обратио надахнутом беседом у којој је истакао две свете личности српског православља XX века везане за Славонију, незлобивог мученика јасеновачког

Вукашина Мандрапу који је праштао свирепим усташким целати-ма и блажене успомене Патријарха српског Господина Павла који нас је поучавао да „будемо људи“. Епископ славонски Јован Ђулибрк столоваће у Пакрацу и старати се о верном народу, учећи и управљајући паству са катедра на којој су били његови велики претходници из реда архијереја међу којима су Софроније Јовановић (1743–1757), Никанор Грујић „Срб-Милутин“ (1864–1887) и Мирон Николић (1888–1941).

Приредио Радован Пилиповић

Слава Епархије бихаћко-петровачке

Патријарх српски Иринеј се одмах по устоличењу Епископа славонског Јована, 13. септембра 2014. увече, упутио у Епархију бихаћко-петровачку. По доласку у манастир Клисину Његова Светост је најпре целивао део моштију Св. великомученице Марине које се ту чувају, а потом се упутио у Босански Петровац где га је дочекао Епископ бихаћко-петровачки Атанасије са свештенством, свештеномонаштвом и многобројним верним народом. После доксологије у петровачком Саборном храму Св. апостола Петра и Павла, речима добродошлице Владика Атанасије је поздравио Његову Светост и истакао значај доласка поглавара Српске Цркве у ове страдалне крајеве. Захваљујући се, Патријарх Иринеј је нагласио да је новозаветни дух живота наше најјаче оружје, којима су наши преци надвлађавали историјска искушења.

На дан крсне славе Епархије бихаћко-петровачке – Сабора Срба Светитеља, 14. септембра, Патријарх српски Иринеј је началствовао Св. Арх. Литургијом, а саслуживали су Митрополит Амфилохије, Епископ далматински Фотије, Епископ средњоевропски Сергије и домаћин Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, затим Архимандрит Серафим (Кужић), протере Радивој Панић (АЕМ), Никола Пено, Војислав Билбија (Епархија западноевропска), Влатко Голић (Епархија браничевска), Маринко Радмило (Епархија средњоевропска), протосињел Евстатије (Митрополија црногорско-приморска), протонамјесник Драган Максимовић (Епархија бањалучка), јереј Милорад Милинковић (Митрополија дабробосанска) и други.

У препуном граховском храму Патријарх је у пригодној беседи објаснио значај оснивања и очувања Епархије бихаћко-петровачке за живот и опстанак њеног становништва, које на вековним српским просторима сведочи веру православну и име Христово.

Заједно са архијерејима, свештеницима и ђаконима, Патријарх је благословио новоподигнути споменик пострадалим житељима граховске општине – њих сто деведесет, који су своје животе изгубили у прошлом рату, одслуживши пре тога помен за покој њихових душа.

На отварању културно-уметничког програма окупљенима су се обратили Владика Атанасије, Митрополит Амфилохије и протојереј Војислав Билбија. У даљем богатом културно-уметничком програму који је уследио приказано је богато српско музичко и фолклорно благо, којим се сведочи наша православна народна традиција.

На крају славља, домаћин славе, Епископ Атанасије је Патријарху Иринеју и одабраним и истакнутим гостима, уручио поклоне у виду ликовно-уметничких радова који изображавају детаље Босанског Грахова и његове историје.

Полазећи за Београд и благосиљајући народ, Патријарх српски Иринеј није крио своје одушевљење Граховом, народом Крајине и свиме оним што је доживео у току ове посете. Народ Крајине памтиће посету свога духовног поглавара и као животну храну чуваће у своме срцу његове пастирске речи.

Олиа Стојановић

Извор: Епархија бихаћко-петровачка
(<http://www.eparhijabihackopetrovacka.org>)

Да ли је Алојзије Степинац морални узор човечанства?

Надбискуп Степинац — стара прича и нови детаљи —

Радован Пилиповић

Поводом емисије „Алојзије Степинац од српског војника до католичког свеца“ ТВ магазина „ОКО“ Радио-телевизије Србије (23. септембар 2014. године)

Документарна емисија, веома добро конципирана и снимљена, са обиљем документарног материјала и уз четири госта: академика Драгољуба Живојиновића, публицисте Ивана Ивањија из Србије, а из Хрватске историчара др Јуре Кришта и публицисте Славка Голдштајна, приближила је пре неколико дана широј публици ову стару контроверзну тему. Римокатолички верници у Хрватској очекују да ове јесени Алојзије Степинац буде проглашен за свеца, да буде уписан у календар и да га слави више од милијарду и двеста хиљада верника у свету.

Није Римокатоличка црква била безинтересна и инертна у односу на сва збивања која су извирала и дешавала се око Хрватског усташког покрета уочи и за време Другог светског рата. Први објективни теоретичари усташке идеологије и политичке философије учавали су симбиозу клерикализма и националистичке искључивости (Диздар, *Усташтво*, стр. 73–87; рукопис). Подсетићемо на мало истичу да је поглавник НДХ др Анте Павелић имао класичан хришћански одгој, завршивши Исусовачку гимназију у Травнику (основану још 1882. године). Богословска реторика, теолошка фразеологија била је доминантна у политичкој идеологији екстремног хрватског национализма и његових заговорника. Довољно су страшни и симптоматични примери оних римокатоличких свештеника који су директно окрвавили руке у злочинима против Срба, али и оних ко-

ји су давали моралну подршку верским и националним прогонима. У линији одговорних, заповедника и налогодаваца убијања и непосредни убица у логору Јасеновац био је франјевац Мирослав Мајсторовић-Филиповић (Саопштење бр. 91 Државне комисије за Утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, 23. јануар 1946, стр. 2). И после званичне екскомуникације уживао је симпатије високих прелата Римокатоличке цркве у Хрвати.

Нема сумње да је надбискуп Алојзије Степинац био прагматичан човек који је покушавао својим пасивним држањем да буде експанзиониста и ширитељ вере римокатоличанства, учврститељ догматике, литургије и мисионарског утицаја Запада, користећи погодне тренутке усташке страховладе. Кампања

Проглас издат у Пакрацу 1942. г., у ком се припадницима „гркоисточне“ вере прети слањем у концентрационе логоре (фото: Архив СПЦ)

прекрштавања Срба, колико год се приказивала као добронамерна, није била спашавање Срба, била је сурова асимилација, државни пројекат НДХ у коме је учествовала црква са својим агилним свештенством. У једном домобранском документу читамо о атмосфери у којој су се дешавали ти „прелази“ на католичанство: „Да би се заштитили од евентуалних репресалија од стране на-

ших власти, многи грко-источњаци прелазе на нашу вјеру“ (Независна држава Хрватска, Министарство хрватског домобранства, Главни сто-жер, бр. 3818 од 17. октобра 1941. године, Извјештај о вањској и унутарњој ситуацији за трећу десетицу (21–30. мјесеца рујна) 1941. састављен из примљених дописа, стр. 1). Убијање православних свештеника, протеривање истих, сурова физичка уништавања верног народа Православне Цркве, затим уништавање храмова није пролазило без експанзионистичке симболике и тријумфаторства. Тако је грађевински материјал од појединих православних светиња коришћен за проширење римокатоличких цркава, као што је био случај са надоградњом римокатоличке богомоље у Бихаћу 1941–1942. године. Али све то није измамљивало очекиване жестоке и енергичне Степинчеве протесте. Произилази да је један високопозиционирани римокатолички прелат у Ватикану, попут кардинала Евгенија Тисерана, био боље обавештен од надбискупа Алоџија Степинца, првог човека бискупског збора Независне државе Хрватске; а који је учествовао у јавном животу, рукујући се и сликајући небројено пута са Павелићем и његовом владом.

И опет ће многи говорити да не би било злочина да Хрвати у Краљевини Југославији нису били обесправљени, а сећамо се да је министар унутрашњих дела у јеку Конкордатске кризе управо био римокатолички свештеник Антон Корошец, кога епископ хроничар српског народа памти као човека који је извео жан-дарме да батинају верни народ у току „Крваве литије“:

*„А ђой Анџон школу изучио,
и Млешачку и школу Шињољску
иа он диже силу и оргију,
џоче биџи децу свейсосавску.“*

Неки недовољно познати документи испливавају на површину. У децембру 1938. године познати свештеник Војислав Јанић је боравио у Риму, па је Светом Архијерејском Сабору дао извештај 31. јануара 1938. године, да је говор папе Пија XI од 17. децембра 1937. године садржао следеће оцене о СПЦ:

„Кривица што Конкордат није још ратифициран пада искључиво на Српску православну цркву, а која је зловна и сићушна, позната са својим сплеткарењем и није знала да се издигне у амбијенту правог патриотизма, него је своје личне интересе са њеном познатом ускогрудошћу идеја, претпоставила интересима своје земље. Православна црква претпоставила је своје личне интересе интересима државе и државу паралисала у њеном раду за опште добро.“

Може бити да кампања којом се надбискуп А. Степинац уврштава у календар Римокатоличке цркве има тек неке интерне богословске импликације. Она нам говори и о паралелном схватању и доживљавању историје и есхатологије. Још једном ће се потврдити да су агиологија Римокатоличке и Православне Цркве које се налазе на једном историјском попришту и заједничком простору дијаметрално супротне. Поставља се питање каква се порука даје верницима смештањем имена Алоџија Степинца у светацки календар. Из тог времена у коме се клало и убијало, систематски уништавало православно Српство родио се један светитељ, просечан човек коме се намешта ореол патетичног страдалника од комуниста, којима се, истина, жестоко противио, а свом „злу домаћем“ – усташама није могао или није хтео „да стане за врат“. Остаће порука да је у времену геноцида над Србима, на челу Римокатоличке цркве у Хрвата био надбискуп, некаква морална величина. То је смишљени парадокс, којим се не велича његов лик, а основа за тако нешто нема, него се оправдава, моралистички маскира и релативизује почињено зло према Србима, Јеврејима, Ромима и другима.

Да је Степинац којим случајем грмео проповедима против Паве-

На Каптолу – злато, сатови и друге драгоцености скинуте са усташких жртава у концентрационим логорима...
(фото: документарни филм *Злато на Каптолу*)

лићеве владе, да је за своја убеђења доследно страдао, Срби би психолошки много лакше прихватили његову беатификацију и евентуално проглашење за свеца. Његов отпор Титу је био рецидив и ехо антикомунизма и страха од превладавања „србочетништва“ и „србокомунизма“, појма који је био толико присутан у усташком дискурсу у ратним годинама и активној пропаганди.

Недавна посета главног архивара и библиотекара Ватикана кардинала Жана Луја Бругеса у којој нам је дата нада да ће се отворити архивски фондови из којих можемо да црпимо сазнања за период који се у Римокатоличкој цркви назива *Magnum Crimen*, синтагма коју је оставио у обимној књизи историчар Виктор Новак, научник који је завршио познате римске историјске школе. Сведочанство о придобијању материјалне користи од НДХ епохе је и чувено злато опљачкано од јасеновачких и логораша из других страстишта, а које се нашло у просторијама фрањевачког самостана на Каптолу. Једна од несумњивих спрега Римокатоличке цркве са усташким властима је и тамошње чување архиве. И за крај, папа Фрања долази из Аргентине, земље Латинске Америке која је после 1945. године била познато уточиште усташкој емиграцији и омиљена дестинација познатих „пацовских канала“. Тим ће његова одговорност бити већа уколико Комисија за проглашење светаца у Ватикану надбискупа Алоџија Степинца прогласи моралним узором човечанства. ■■

– 100 година од рођења Патријарха Павла –

Земаљски анђео, небески човек

Олиа Стојановић

„Када би се сви држали љубави, ова би земља била рај. Али кад би се сви држали бар оног што је мало мање од љубави – јер, љубав је веза савршенства – када би се макар држали принципа – што желите себи, то чините другима, што не желите себи, то не чините другима – онда би земља, ако не би постала баш рај, била близу раја.“

Патријарх Павле

У време док је био Првојерарх Српски блажене успомене Патријарх Павле, свако јутро, осим ако није ишао у неку другу цркву, служио је Литургију у Патријаршији и причешћивао се, а свако вече је био на вечерњој служби у Саборној цркви заједно са осталим свештеницима за певницом. Са собом је увек носио Свето Писмо и молитвеник. По Београду је ишао градским превозом или пешке. Живео је аскетским животом, сам је шио и крпио одело и ципеле... Гојко Стојчевић, потоњи Патријарх Павле, рођен је 11. септембра 1914. на Усековање главе Светог Јована Крститеља у Кућанцима у Славонији, а умро је 15. новембра 2009. у Београду. Замонашио се 1948, а за Патријарха је изабран 1. децембра 1990. године.

И ових пар реченица, које су остале на папиру, о чудесној лич-

ности Гојковој било би доста. Био је такав, оставио је такав траг, да је тешко рећи нешто што је остало непознато било коме ко је имао тај благослов да га види, чује, буде савременик његов, или тек део историје у којој је он боравио по људском мерењу времена.

Васељенски Патријарх Вартоломеј, у својој беседи на Патријарховом опелу, је рекао: „Он је сабрао у себи, како је некада Св. Григорије Ниски рекао за Мелетија Антиохијскога – Давидову кротост, Соломонову разборитост, Мојсијеву доброту, Самуилову правичност, Јосифову целомудреност, Данилову мудрост, Илијину ревност за веру и девственичку чистоту Јована Богослова.“

И чије год сећање будемо цитирали некако – мало је – мало је да се искаже све што бисмо хтели, а опет и много је, јер – тешко

је говорити о било којем човеку, јер је свако тајна и величина за себе. Али, поготово је тешко говорити о онима који су, попут Патријарха Павла, више припадали небу и Богу него земљи – како је рекао Патријарх српски Иринеј на духовној академији у Коларчевој задужбини, једном од низа окупљања духовних којима смо ове године покушали да обележимо век од рођења блажене успомене Патријарха Павла.

Његово Високопреосвештенство Митрополит црногорско-приморски Амфилохије у Храму Св. Апостола Петра и Павла у Кућанцима (Епархија славонска) служио је тога јутра (на празник Усековања главе Св. Јована Крститеља), Св. Арх. Литургију. Са Митрополитом су саслуживали Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, свештенство и свештеномонаштво Митрополије,

Епархије бихаћко-петровачке и Епархије славонске. У дворишту родне куће Патријарха Павла Митрополит Амфилохије је, заједно са Епископом Атанасијем, благословио и засадио храст којег су из Београда послали верници који су редовно учествовали на Литургијама које је служио Патријарх Павле – пожелевши да он буде симбол духовнога раста српског народа.

Истог дана, истим поводом у Народној библиотеци Србије, Патријарх Иринеј је отворио изложбу под називом „Говорим, а ћутим“ посвећену личној библиотеци Патријарха Павла. Дубравка Симовић, коаутор, каже: „Изложбу између осталог чине књиге које је Патријарх Павле добијао и куповао. Различите Библије, богослужбене књиге, белетристика, штампане музикалије... Посебно бих издвојила вредно Јеванђеље по Јовану, поклон православних верника из Италије, које је паралелно написано на три језика: латинском, грчком и италијанском. Та књига представља изузетно ретко издање јер је писана отисцима дрвета на ручно рађеној хартији.“

И Пошта Србије обележава годишњицу рођења великог духовника пригодном поштанском марком, „100 година од рођења Патријарха српског Павла“, која

ће ускоро бити представљена јавности.

Присећајући се тек једне од многобројних прича из живота Патријарха Павла, схватамо колико је сваки трен живљења овог човека био позив на пажњу и памћење, учење и досезање.

На пријему код Светозара Маровића, тадашњег председника Србије и Црне Горе, између осталих, гост је био и Патријарх Павле. Током вечере, у време поста, за Патријарха су били сервирани риба, хлеб и поврће. Кад је све завршио имао је салвету испред себе на којој је било око двадесетак мрвица. Он је тихо, не обраћајући пажњу на оно што се дешава око њега, сваку мрву купио и појео. Кад је завр-

бих пристао по ту цену да се одржи ни мала Србија. Када би по цену нељудског, нечовечног, требало да се одржи последњи Србин, и када бих ја био тај Србин, на бих пристао. Нама је боље да нестане као људи, него да опстанемо, биолошки да преживимо као злочинци и нељуди.“

Патријарх српски Павле

шио, упитали су га шта то ради, а он је одговорио да сваки пут тако једе и испричао шта је мрва хлеба за сваког човека и шта значе у односу на поштовање човека, живота, оних који немају: „Не знате ви, децо моја, шта значи глад и колико је деце широм света глад-

Фотографије су преузете из Православља бр. 1025, од 1. децембра 2009. године

но, а ми бацамо хлеб поред стола и у контејнере... Сетите се сваки

пут гладне деце широм Африке и света када видите мрvice поред стола.“ Архимандрит Јован (Радосављевић) у књизи *С Патријархом Павлом кроз живиш* објаснио је откуд толико поштовање блаженопочившег Патријарха према храни – он је од оца Јакова (Арсовића) научио како се према храни треба опходити са поштовањем и да не треба ништа остављати поред тањира, а да просуто треба покупити.

„Једном приликом грицкао сам кору хлеба, а оно што је загорело оставио сам на крај тањира. Павле ме је упитао зашто сам то урадио, а кад сам му рекао

да нећу да једем јер је загорело, узео ми је то загорело парче хлеба и појео. Тако ме је застидео без иједне речи, да више никада нисам оставио мрвицу хлеба ван тањира или неко загорело парче“, пише Архимандрит Јован у својој књизи. ■

– У манастиру Бозе у Италији –

Блажени миротворци

Прошођакон Зоран Андрић

22. екуменска конференција о православној духовности посвећена теми „Блажени миротворци“ (Мт. 5, 9) одржана је у манастиру Бозе у Италији од 3. до 6. септембра у сарадњи са Православним Црквама

У Мањану, на валовитим пропланцима у италијанској покрајини Пијемонт, што дословно значи у „подножју планина“, коју окружују плодна долине Аосте, Ломбардије и Лигурије, налази се монашка заједница хришћана који потичу из различитих цркава тражећи Бога у братској заједници у завету безбрачности и посвећењу Јеванђељу кроз молитву и рад – Monastero di Bose – римокатолички манастир Бозе. Иако ово подсећа на *ora et labora* – начело бенедиктинаца, овај манастир нема круто монашко правило. Можда би се могло рећи да је овај манастир некаква иновативна реплика двају других манастира – у Тезеу (Communauté de Taizé) у Француској, односно у Шевтоњу (Monastère de Chevetogne) у Белгији.

У овом манастиру чији је *spiritus rector* и приор (игуман) ха-

ризматични Енцо Бјанки, одржавају се већ дуги низ година веома занимљиви међународни симпозијуми, семинари и конференције на којима се дебатује о фундаменталним темама богословског предања из трију конфесионалних перспектива – православне, римокатоличке и протестантске. Тако је као документација настала серија публикација које одликује висока богословска компетентност. Та библиографија показује на евидентан начин да је реч о научним скуповима веома репрезентативног нивоа.

Овогодишњи семинар, двадесет и други по реду, о православној духовности је био посвећен теми „Блажени миротворци“ (XXII International Ecumenical Conference on Orthodox Spirituality BLESSED ARE THE PEACEMAKERS Bose, Wednesday 3 – Saturday 6 September 2014 in

collaboration with the Orthodox Churches). Семинар је организован у сарадњи са Васељенском Патријаршијом, Московском Патријаршијом, Грчком, Српском, Бугарском Црквом, Црквом на Кипру итд.

У уводном и поздравном слову овог петодневног семинара који је окупио високе црквене великодостојнике и угледне референте и академске госте из готово свих Православних Цркава, приор/игуман Енцо Бјанки је подсетио да је 2014. година меморијална година – обележавамо 100. годишњицу почетка Првог светског рата, односно 75. годишњицу почетка Другог светског рата. Он је подсетио и на немилу чињеницу да сада пламте ратни сукоби у Сирији, Ираку, Израелу. Грчки теолог и филозоф Аристотел Папаниколау је у уводном предавању увео у основе хришћанске антропо-

логије мира, а Михаел Селезњов из Москве је говорио о псалмима у којима је реч о насиљу, измирењу и миру. У поподневној сесији је говорио Епископ аустријско-швајцарски Андреј (Ћилерџић) о „Миру у Божанственој Литургији“ – предавање је било богословски и реторички бриљантно формулисано, а произнесено на беспрекорном енглеском језику. Дискусија након тог предавања је показала да је оно, благодарећи аутентичној и сугестивној опитности Владике Андреја, званичног изасланика Светог Синода СПЦ, оставило дубоки утисак у компетентном аудиторијуму. Поподневну сесију су заокружила још два предавања – Христe Караколиса из Атине о „Миру који доноси Васкрсли Господ“ и Порфирија Георгија из Баламанда о „Миру и миротворцима у патристичком мишљењу“. Ово предавање је било задивљујући флорилегијум цитата светих отаца.

Другог дана семинара је било речи о „Св. Клименту Римском и путевима измирења“, предавању које је произнела Дарија Морозова из Кијева, да би након ње о Св. Иринеју Лионском у невиђеном темпу, и ерупцији идеја са кристалном јасношћу говорио Џон Бер из Вашингтона, декан Духовне академије Св. Владимира. Након њега је говорио Симеон Пасхалидис из Солуна о „Сукобима и измирењима код пустињских отаца“. Поподневни програм је настављен предавањима Кирила Ховоруна из Јејла о „Хришћанском миру и људској помирљивости“. У једној секцији насловљеној „Сведочанства мира“ (Testimonies of Peace I), је било речи о опитности миротворства, те је најпре Панајотис Ифантис из Атине зборио о Св. Фрањи Асишком, Адам Макаријан о Нерзеу из Ламброна и најзад о „Миру и љубави према непријатељима Св. Силуана Светогорца“, што је била тема

предавања монахиње Магдалине из Есекса у Енглеској. Сутрадан је у секцији Testimonies of Peace II говорила Наталија Игњатович из Москве о „Николају Непљујеу (1851–1908)“. Затим Митрополит Атинагора из Белгије о „Патријарху Атинагори и дијалогу љубави“, односно о историјском сусрету Патријарха Атинагоре са папом Павлом VI, залажући се експлицитно да би обојицу историјских првојераха требало у 50. години од историјског сусрета канонизовати. Виктор Мутафов из Софије је говорио о оцу Стефану Занкову као пиониру хришћанског измирења, а Андреј Плешу из Букурешта о „Хришћанском миру као дијалогу, на примеру оца Андре Скриме“.

Поподневна сесија је била панел/дискусија коју је водио Џим Форест из Холандије, док су дискусанти на подијуму били Амал Дибо из Бејрута, Константин Сигов из Кијева, Пантелис Калајцидис из Солуна и Александар Огородников из Москве. Овај део емоционалне дискусије је одликовала висока противречност теза о збивањима у Украјини, као и сучељеност афеката руских и украјинских теолога, која је својом жестином претила да превазиђе оквири богословске дискусије. Благодарећи присебности и рутинираној спретности водитеља дискусије Џима Фореста такав ексцес је изостао, али показао на парадоксалан начин да је и у време псевдоратова односно дифузних паравојних сукоба реч о миротворцима међу православним хришћанима могућа, иако на контроверзан начин.

Последњег дана семинара посвећеног теми „За мир у свету“ говорили су Џон Хрисавагис из Бостона о „Миротворству и бризи о творевини“, и о „Блаженству оних који постају миротворци“ које је произнео изврсни теолог Митрополит

диоклијски Калистос (Вер) из Оксфорда у Енглеској. Калистос Вер је Нестор православног богословља на модерном англосаксонском тлу, један од најугледнијих теолога 20/21. века. Његово предавање је било доксолошка химна спојена са академским дискурсом који је зрачио застрашујућом ученошћу и бриљантном реториком од које застаје дах. Само зарад овог предавања, које је било духовни Монт Еверест, је имало рашта путовати на Пијемонт.

Закључне рефлексije је произнео Михаел ван Парис, настојатељ древног манастира Гротиферата покрај Рима, који је настојао да сплете вијугаве аргументативне нити конференције у интегрални вишестепени складни контекст литургијског, спиритуалног и космичког значења овог појма.

За време 22. интернационалне конференције служена су јутарња и вечерња богослужења по римокатоличком обреду манастира, а у суботу, закључни дан конференције, је служена и Божанствена Литургија Св. Јована Златоустог којом је началствовао Архимандрит Атинагора Фазиоло из Рима, који је представљао Митрополита Генадија из Васељенске Патријаршије у Италији.

На овој међународној конференцији су поред Владике аустријско-швајцарског Андреја, узели учешће још и Схиархимандрит Василије (Гролимунд) и потписник ових редова из Епархије средњоевропске.

Радови (предавања и дискусије) са ове конференције ће бити у догледно време објављени у едицији овог неконвенционалног римокатоличког манастира који је својим амбициозним академским програмом постао трајни фокус екуменских струјања и идејних осмоза Истока и Запада.

Друга трибина Одељења за дијалог у култури Архиепископије београдско-карловачке

Ars christiana – нумизматички трагови ранохришћанске уметности

Да ли је Свети Константин био први хришћански цар?
Да ли је философ Плотин био противник хришћанства?

Друга трибина Одељења за дијалог у култури одржана је 18. септембра 2014. г. у Римској дворани Библиотеке града Београда. Назив трибине је био „*Ars christiana* – нумизматички трагови ранохришћанске уметности. Два велика питања: Да ли је Свети Константин био први хришћански цар? Да ли је философ Плотин био противник хришћанства?“ Учесници трибине су били: Адам Црнобрња, антички нумизматичар, Велибор Мартиновић, дипл. теолог и дипл. археолог, и Александар Милојков, дипл. теолог.

Приликом отварања трибине, медијатор Ана Новаковић поздравила је бројну публику и представила циљеве и идеје Одбора за дијалог у култури.

Велибор Мартиновић је дао преглед историје односа хришћанства и римске државе у прва три века хришћанске ере. Хронолошки је приказао смене периода гоњења (која су имала различит обим, карактер и мотиве) и мира за Цркву (када су и хришћани несметано заузимали високе државне положаје). Ово је илустровао примерима из ранохришћанске уметности. Овим је дао користан увод, али и показао да поједностављене интерпретације које претконстантиновску епоху схватају искључиво као време прогона, не стоје.

Адам Црнобрња је прво објаснио да су представе на новцу у Риму биле средство пропаганде и обавештавања. Затим је говорио о новцу царице Салонине, супруге цара Галијена, са натписом о чијем се хришћанском карактеру водио спор. Откриће другог типа новчића, у околини Београда, је још један доказ у прилог тези да је Галијенов двор био наклоњен хри-

шћанству. На новчићу је уместо класичне представе римске богиње Весте приказана жена са дијадемом, што је „скривена“ представа саме царице. Она у рукама уместо паладијума и скиптра држи предмете у облику крста. Ово је једини до сада пронађени примерак оваквог новчића. На крају се поставило питање о томе како објаснити присуство на двору философа Платина, за кога се сматра да је био противник хришћана?

На ово питање је покушао да одговори Александар Милојков. Он је потврдио да у Платиновим делима не постоји ништа што би овог философа окарактерисало као противника хришћана. Међутим, поред слич-

ности између његове философије и хришћанства, постоје и значајне разлике. Као пример навео је учење о трансцендентности Једног, по чему се платонизам разликује од онтолошког монизма античке философије. Међутим, тек учење о стварању *ex nihilo*, које

не постоји у философији, подразумева потпуну трансцендентност Бога, јер указује на то да је творевина плод не његове природе, већ слободног вољног акта.

У дискусији је примећено да су рани хришћани, како у уметности, тако и у теологији узимали паганске мотиве и уз ненаметљиве корекције давали им хришћански смисао. Такође, примећено је да је цар Константин тек неколико година након Миланског едикта ковао новчиће са хришћанским мотивима, па тиме откриће овог новчића има већи значај и иде у прилог томе да је међу римским владарима и пре њега било оних који су били наклоњени хришћанству.

Бојан Бошковић

Новац царице Салонине

Откривен средњовековни манастир на Руднику Ђурине Ћелије у Манојловцима

На зидовима цркве, иначе на појединим местима очуваним до висине од 2,5 m, сачуване су велике површине живописа

У организацији Народног музеја у Аранђеловцу, а под руководством доц. др Дејана Радичевића са Одељења за археологију Филозофског факултета у Београду, 2013. и 2014. године, на локалитету Ђурине Ћелије у Манојловцима (општина Топола), вршена су археолошка истраживања која су потврдила народно предање, забележено још од старијих истраживача, да се на овом месту налазе остаци неког манастира. У турским дефтерима 16. века, у селу Јарменовцима (у суседству Манојловаца) наводе се два манастира, Свети Никола и Свети Архангел, тако да су на Ђуриним Ћелијама, сасвим сигурно, пронађени остаци једне од ових рудничких светиња.

До сада су истражени: унутрашњост манастирске цркве, делови конака и мање површине у манастирској порти. Црква је мања једнобродна грађевина са полукружном апсидом на истоку и накнадно призидањем на западној страни, укупних димензија 9,90 x 4,95 m. Била је засведена полуобличастим сводом и покривена кровом на две воде. Подница цркве је од камених плоча неправилног облика, на којој се јасно уочава лежиште за греду некадашњег дрвеног иконостаса. У олтару је откривена зидана стопа на којој је стајала камена плоча часне трпезе, такође пронађена током истраживања.

Сачувана је цела ниша за вршење проскомидије. У централном делу наоса је округла амвонска плоча од мермера. Од посебног значаја је то да су се на зидовима цркве, иначе на појединим местима очуваним до висине од 2,5 m, сачувале велике површине живописа, чији су фрагменти у већим количинама проналажени и у шуту током истраживања. На ап-

сидалном зиду делимично је очувана композиција „Служба архијереја Агнецу“, док су се у ђаконикону, код проскомидије и на јужном зиду наоса, одржале доње зоне живописа – декоративни сокл. Према прелиминарним проценама, реч је о фреско-сликарству насталом почетком 15. века, које се по свом уметничком квалитету може сврстати у значајнија остварења свога времена. Уједно, ово је и време настанка манастира.

Непосредно поред цркве истраживани су остаци манастирског конака, грађевине која у основи има 10,30 x 11,30 m, са неколико просторија у приземљу и на спрату. Прикупљено је доста покретних налаза који сведоче о животу у оквиру овог манастира, али и на основу којих је могуће одредити и време његовог напуштања, а то је, највероватније, 1690. година (Велика сеоба Срба).

Резултати истраживања без сумње су значајни, али се наметнуло питање шта чинити даље и како заштитити откривени живопис? Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Јустин дао је свој архијерејски благослов за обнову цркве, која би била започета идуће године. Уз наставак археолошких радова са спољне стране цркве, конзерваторске интервенције на живопису обавио би Републички завод за заштиту споменика културе, док би надлежни Завод у Крагујевцу преузео послове конзервације

и рестаурације самог храма. Финансијску подршку пружила би СО Топола, а надамо се да ће и Министарство културе и информисања препознати значај овог пројекта, као што је то учинило 2014. године, суфинансирајући археолошка истраживања.

Владан Миливојевић
Народни музеј Аранђеловац

– Међународни форум „Вишедетне породице и будућност човечанства“ –

Светски конгрес породица

Љиљана Дујалић

– Септембар у Москви –

После седам одржаних светских конгреса на којима се разговарало о положају савремене породице у свету концем 20. и почетком 21. века, средином септембра ове године у престоници православне Русије, у Москви, с благословом сверуског Патријарха Господина Кирила одржан је Међународни форум „Вишедетне породице и будућност човечанства“. На форуму је учествовало око 3000 делегата из 45 земаља света, да набројимо само неке: из Америке и Канаде, Италије, Белгије, Словачке, Шпаније, као и Грчке, Филипина итд.

У два дана трајања манифестације, форум се одржавао првога дана у Кремљу а следећег, на Усековање главе Светог Јована Крститеља, у Храму Христа Спаситеља.

Првог дана форума јутро је било посвећено Фестивалу породица. Из свих крајева Русије пристигле су вишедетне породице припремљене за овај фестивал, тако да је свака породица приредила наступ у оквиру својих талената. Певало се, играло, глумило, радовало животу и породичној слози и љубави.

Било је дивно гледати топлину којом зраче родитељи и деца ових породица, љубав којом помажу једни другима, свеукупна радост дружења са себи сличнима, за Православље нам је посведочила примаријус др Милијана Савић, једна од чланица делегације из Србије. На штандовима су били изложени производи из породичних радионица, прелепе иконе, везени шалови, фигурице од сушеног теста, цветни аранжмани. Све изложено пленило је лепотом а учесницима форума са радошћу су даривали своје производе уз објашњење обичаја њиховог краја. Том приликом породицама које су извеле најуспешније свој припремљени програм награђене су симболичним наградама.

У поподневним сатима првога дана форума, одржана је прва пленарна седница у просторијама Кремља коју је отворио Његова Светост Патријарх сверуски Г. Кирил и благословио рад скупа.

За столом председавајућег седели су и поглавари осталих конфесија, главни рабин Јеврејске заједнице Русије, поглавар Исламске заједнице и великодостојници Римокатоличке цркве. Уз верске великодостојнике за

столом су били и министри РФ, те председници великих руских фондација: Фондације Св. Андреја Првозваног, Фондације Св. Василија Великог, Центра националне славе, Фондације „Светост материнства“ и Фондације „Област добра“. Наведене фондације су биле покровитељи и организатори овог скупа.

У пленарном делу првог дана изнети су ставови о значају вишедетних породица за будућност човечанства. У излагањима свих наведених верских великодостојника, као и представника власти, истицан је значај рађања, светиња живота, те неопходност постојања вишедетних породица као залога сигурне будућности човечанства. Том приликом додељене су и награде најбољим новинарима који у Русији кроз мултимедијалне садржаје афирмишу породицу и породичне вредности. Дан је окончан величанственим концертном на кремаљском тргу. Домаћини су припремили раскошан и незабораван програм у коме су учествовали најпознатији уметници Русије, а изведен је музичко-сценски програм сачињен од народног руског мелоса до класичног балета и

опере. У част присутних гости-
ју програм је завршен сплетом
међународних мелодија.

Други дан форума одржан је у Храму Христа Спаситеља. Након пленарних излагања које су обилловале емотивним тоновима и изразима радости и наде учесника форума у успешност заједничког делања у корист породице широм света, рад је настављен у више округлих столова са различитим темама. Кроз рад округлих столова обрађено је више тема: Право и породица, Међуконфесионална дискусија о породици, Родитељство, дар од Бога, Иницијативе младих на подршци природној породици, Едукација и васпитавање младих за формирање породица, Породична економија, Друштвене иницијативе за подршку породици, Породица и свет информација, и завршна пленарна сесија на којој је усвојен апел међународној заједници и Уједињеним нацијама. Дат је на увид и веб-сајт <http://cnsr.ru/press-tsentr/novosti-fonda/vozzvanie/> преко кога сви заинтересовани могу да дају подршку овом ургентном апелу за спас породица, а упућен је људима добре воље било где у свету, те Уједињеним нацијама, владама света, по-

главарима верских заједница и, наравно, мас-медијима.

Нашу бројну делегацију сачињавали су, по позиву домаћина, проф. Милица Новковић, писац *Породичној буквари*, мр Биљана Спасић, демограф, писац књиге *Зашто Срби несташу, празне српске колевке*, Предраг Митровић, Југослав Кипријановић, Срђан Ного и наша саговорница прима-ријус др Миљана Савић.

Сви чланови наше делегације имали су запажена излагања током својих округлих столова. Тема с којом је др Савић учествовала на овом скупу била је „Утицај Православне Цркве на породични живот у Србији“. Започињући своје излагање у Москви у Храму Христа Спаситеља, наша саговорница је, како каже, цитирала блаженопочившег Патријарха Павла, претходно напоменувши да је тај дан стогодишњица рођења нашег Светог Патријарха. Његове речи о људском делању гласе: „Најзначајнија ствар у времену у коме живимо је да оно што радимо радимо као слуге Божје. На крају, успех зависи од Бога. Али до нас је да чинимо добро.“

Упркос великој тензији у свету и напетостима које владају изме-

ђу Истока и Запада, број учесника и спремност да се на форуму и округлим столовима суоче ставови била је изражена, али није било довољно времена и да се отворе дискусије, па се очекује да организатори излагања у целости штампају и дају на увид јавности.

Посебну вредност овог скупа представљали су управо директни, лични контакти учесника и успостављање сарадње са активистима из целог света. Општи закључак учесника био је да треба наставити рад за добробит породица у својим срединама јер, на плану породице, нестају све разлике или, као што стоји у најави уметничког програма, треба имати на уму да: Све почиње са породицом. Међу учесницима није било дилеме да породица настаје сусретом мужа и жене, рађањем сваког детета се увећава и јача и да је здрава породице основ будућег света.

И поред бројних озбиљно припремљених реферата и слагања по готово свим питањима која се тичу функционалне савремене породице, једно је питање на овом форуму остало без одговора: Ко је заправо разорио породицу у свету?

Духовне основе креативности (други део)

Игуман Георгије Шестун

Оно што је заиста велико произлази из споја талента и духовног созерцања. Стваралачка судбина свакога човека, не само у уметности, него и у религији, философији и политици, одређена је тиме у којој се мери у њему сједињују ове две способности.

Таленат и стваралачко созерцање

Надареност човеку омогућава да се пројави кроз духовно стваралаштво. И. А. Иљин разликује две способности за духовно стваралаштво:

- а) стваралачко сагледавање;
- б) способност лаког и брзог пројављивања и јасног изражавања свог унутрашњег света.

Другу способност И. А. Иљин означава појмом талента. „Таленат је дар лаког и брзог, јасног и лаког изражавања свега што се креће кроз човеков унутрашњи свет.“

Постојање талента не одређује шта човек ради, већ само колико јасно, изражајно природно и са лакоћом то ради. Ако се овој способности дода техничка уметност, искуство и знање, таленат по себи постаје очаравајући, засењујући садржај који се кроз њега пројављује.

Таленат се нужно пројављује чак и када нема шта да каже, када је одвојен од „тајанствених извора духа“ (И. А. Иљин), од стваралачког созерцања, када је празан и неутемељен, када нема духовно искуство. У таквим тренуцима он почиње да живи случајним, позајмљеним или потпуно недуховним садржајем.

„Такви таленти“, пише И. А. Иљин, „често су ‘медијуми’, не у спиритистичком, већ у стваралачком смислу. Не стварају они, него се кроз њих носи и проноси

разнолик, различитога квалитета, случајан, чешће лош него добар животни садржај. Ветар живота или вихор страсти убацује у њих све и свашта, а они то мање или више талентовано избацују из себе. Такав таленат није духовна личност нити стваралачка природа, већ некаква пропусна инстанца, медијум својих сопствених страсти, свога времена, своје масе, а понекад просто своје животне каријере. Према таквим људима друштво обично није строго у погледу уметничке настраности и честих и наглих промена у животу и политици. Они су на неки начин привилеговани неодговорношћу: што талентованији то неодговорнији. Њихови и најгрубљи скандалозни испади сматрају се некаквим ‘пројавама свештеног огња’“. Окретање демонском свету, свету пропасти, увек је опасно за таленат. Ништа мању опасност представља чињеница да талентованост сама по себи може удаљити од укуса и воље за истинске пројаве духа.

У Јеванђељу по Матеју постоји прича о томе како је човек, одлазећи у туђину, позвао своје слуге и поверио им своје имање. Једном је дао пет талената, другоме два, а трећем један – свакоме по његовим могућностима. Онај који је добио пет талената искористио их је за посао и стекао још пет талената. Исто тако, онај који је добио два талента стекао је још два. А онај који је добио један

таленат закопао га је у земљу, сакривши сребро свога господара. После одређеног времена долази господар и захтева извештај. Онај који је добио пет талената донео му је других пет и рекао: „Господару, предао си ми пет талената. Ево још пет талената које сам добио с њима“. Господар му је одговорио: „Добро, слуго добри и верни, у маломе си био веран, над многим ћу те поставити. Уђи у радост господара свога“. И онај који је добио два талента донео му је два стечена талента и исто тако примио своју награду. А онај који је добио један таленат рекао је: „Господару, знао сам да си ти тврд човек: жањеш где ниси сејао и скупљаш где ниси вејао. Па се побојаш и отидох те сакрих талент твој у земљу, и ево ти твоје“. Господар му је одговорио: „Зли и лењи слуго, знао си да жањем где нисам сејао и да скупљам где нисам вејао. Требало је зато моје сребро да даш мењачима, и дошавши, ја бих узео своје са добитком. Узмите, дакле, од њега таленат и дајте ономе што има десет талената. Јер свакоме ко има даће се и претећи ће му, а од онога који нема и оно што има узеће се. А неваљалога слугу баците у таму најкрајњу: онде ће бити плач и шкргут зуба“ (Мт. 25, 14–30).

Ова прича нас подсећа да нам таленте даје дародавац свих добара – Бог, и да нам их даје да бисмо их умножавали. Таленат се не може закопати. Умножено тре-

ба вратити Господару. Човек се не труди зарад своје користи, него да би ушао у радост Господара свога. А Бог прима само оно што је божанско, свето и савршено.

„Таленту је потребна не само школа, умеће и техника, да не би био беспомоћан и немаран у питањима естетске материје“, пише И. А. Иљин. „Неопходно му је још и духовно искуство, стваралачко созерцање, стваралачка издржљивост, да не би стварао празну лепоту и очаравајући блесак. Без тога је таленат исто што и природа без духа или ‘исувише људско’ без божанског.“

Таленат и стваралачко сагледавање често се показују као несразмерни у животу конкретного човека. Једноме се даје таленат, дар да изражава и представља, али му се не даје способност стваралачког созерцања. Другоме се даје способност стваралачког созерцања, духовне проиљивости. Дар созерцања, по мишљењу И. А. Иљина, подразумева снажнију осећајност духа, способност усхићавања савршенством и страдања због несавршенства. „То је на неки начин повишена осећајност према свему што је истински значајно и свештено, како у стварима тако и у људима. Душа која је предодређена за созерцање као да невољно бива оплењена тајнама света и тајанственошћу Бога, и њен живот протиче у њиховом интуитивном доживљавању. Поглед онога ко созерцава не задржава се на површини појава, премда види и површину, тим јасније, оштрије и тачније, што дубље продире у њихову скривену суштину. Према томе, он не ‘посматра околности’ (свакодневицу!), већ сагледава иза њих сакривена ‘стања’ (биће!).“ Све што је у науци велико створено је сагледавањем суштине, тренутним проиљивањем или – што је исто – озаре-

њем. Проучавајући природу, велики умови човечанства се нису учили безбожности, већ молитвеном сагледавању божанства. Не негирајући важност чулног опажања и апстрактне мисли у науци, ваља истаћи да је то само азбука научне методологије, њену површинску методологију.

Оно што је заиста велико проиљази из споја талента и духовног созерцања. Стваралачка судбина свакога човека, не само у уметности, него и у религији, философији и политици, одређена је тиме у којој се мери у њему сједињују ове две способности.

Многи савремени људи живе изван духовног искуства, због чега су склони да обдареност сво-

Духовни живот свако треба да открије у себи самоме. Да би човек открио духовни свет у себи и научио да осећа, примећује и осмишљава свој унутрашњи живот, мора научити да пази на себе, да ослабљује власт спољашњих утисака. А за то је потребна самоћа, ћутање и велике промене психичких навика.

Духовно обликовање човека као нужан услов очувања и развоја надарености

Живот конкретного човека је одређен логиком и ритмом духовног развоја. Искуство православног васпитања показује да се духовни живот у човеку не може пробудити, сачувати и узрости кроз развој његових психофизичких функција. Духовно узрастање се не може достићи кроз развој интелекта, воље или осећања, иако је духовни живот опосредован развојем душевне периферије. Буђење духовног живота, одухотворење душе благодаћу догађа се под одређеним условима. Православно васпитање је усмерено ка стварању услова који доприносе рађању и развоју духовног живота.

Човекова надареност бива очувана ако се од колевке око детета ствара атмосфера спасоносна за душу, ако је људска природа, повређена првородним грехом, обновљена Светом тајном крштења, ако дететови потенцијали који расту и развијају се не падају под власт страсти и греха.

Потребно је да нам буде јасно какву улогу у очувању и развоју надарености игра човекова природа, шта је подложно васпитању, а шта се изграђује једино дејством божанске благодати.

Са руској црквела
гр Ксенија Концаревић

Прича о талантима, гравура из 1712. г.
(извор: wikipedia.org)

де на таленат. И. А. Иљин пише: „Људи навикавају да живе, да ‘стварају’ и разумевају без Главног, без Духа, без Бога. И већ не разумеју шта им недостаје, већ не виде да пливају у потоку светске баналности, и не разумеју да је баналност смрт, и да од те смрти не може спасити никаква ‘талентованост’. Таленат лишен Божијег огња је пука саблазан.“

На Крфу

Стопама славних предака

Светшосавско звонце повело најбоље „Стопама наших предака“

У недељу, 17. августа, после молебана у Саборној цркви Светог Архангела Михаила у Београду, учеснике овогодишње акције „Стопама наших предака“, у организацији *Светшосавског звонца* и Међународног фонда јединства православних народа, благословио је Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј. На Крф су пошли првонаграђени на конкурс „Мој завичај“, ђаци генерације из основних школа са београдске општине Палилула и ученици који су освојили прва места на такмичењима из веронауке у Републици Српској, наши највернији сарадници из Црне Горе, деца са поплавлених подручја и награђени ученици Руске школе при Амбасади Руске Федерације у Београду.

„Стопама наших предака“ је вишезначан пројекат који има за циљ да се деца одморе, а у исто време и науче нешто из историје српског народа. У току десетодневног боравка на острву Крф за њих су биле организоване уметничке радионице, часови историје, уметности, веронауке. Поред тога су обишли и уредили запуштена спомен-обележја из Првог светског рата која сведоче о надљудским напорима, моралу и јунаштву на-

ших предака који су прешавши Албанску голготу нашли спас код братског грчког народа, где су се након опоравка, у јуначком јуришу вратили у Србију и извојевали победу над вишеструко надмоћнијим непријатељем.

Првог дана боравка на Крфу учесници акције су обишли град Крф.

У Српској кући децу из Србије дочекао је кустос, господин Љубомир Сарамандић, који им је причао о Првом светском рату и боравку српске војске на Крфу.

Испред Плаве гробнице о овом тужном острву им је беседио професор Драгиша Стаменковић из Александровца. Деца су певала „Тамо далеко“, „Ово је Србија“ и одрецитовали „Плаву гробницу“ Милутина Бојића. Песник Мошо Одаловић се са овог светог и страдалничког места обратио деци говорећи стихове песме „У славу живота радуј се“.

На улазу у спомен-костурницу сачекала их је кустос Васја Петровић, потомак српског ратника. Деца су у тихом мимоходу тражила на зидовима имена својих предака и земљака, а на крају су се уписала у књигу посетилаца.

По повратку у камп одржана је пројекција документарног фил-

ма са снимцима из времена Првог светског рата. Предавање о том времену одржао је професор историје Драгиша Стаменковић.

У току боравка одржаване су добро припремљене и осмишљене радионице. Калиграфију су учили од професорке Уметничке школе из Шапца Наташе Јовановић. Школу шаха је водила сарадница *Светшосавског звонца* Марија Лукић. Један од чланова стручног тима *Светшосавског звонца* био је прослављени песник за децу Мошо Одаловић, који је, ведро и ненаметљиво, говорио деци о поезији, показао им је и његов оригинални фонт *лиснати ћирилица*, као и како се прави слика од каменчића. Учили су, са великом радошћу, грчки и руски језик.

О плакату као пропагандном оружју у току Првог светског рата, говорио је, уз видео-пројекције, професор Драгиша Стаменковић. Деца су урадила неколико веома интересантних плаката, инспирисана онима насталим пре 100 година.

Агиос Матеос, место одакле је *Светшосавско звонце* кренуло 2012. године у обнову запуштених и заборављених спомен-обележја из Првог светског рата на Крфу, и ове је године посетила и уредила

нова генерација кренувши „Стопама својих предака“.

Како је било време Госпојинског поста, припремила су се деца за Свету тајну причешћа. Присуствовали су Светој Литургији, на којој су се многи и причестили у Цркви Свете Варваре која се налази подно највишег крфског врха – Пандократора у селу Порта Сињес. Један део пута у доласку су препешачили, те су тако ходочаснички-молитвено походили ову светињу. Након Свете Литургије и Свете тајне причешћа, домаћини су деца приредили лепо послужење.

Вечерњи сати у кампу били су веома живи, једно вече посвећено је музици и фолклору српског и грчког народа. Уз звуке хармонике Ивана Радовића и помоћ наставнице музичке културе из Старе Пазове, Владане Бзовски, научили су основне кораке качерца и моравца, а уз домаћицу кампа, Крфљанку Николету Панди, и основне кораке сиртакија.

Постављање и откривање спомен-плоче

Најважнији задатак овогодишње генерације Звонцетових „Крфљана“ био је постављање спомен-плоче на месту где се некад налазио хотел „Бела Венеција“ у којем је било седиште српског краља, владе и државне управе. Тамо су од 1916. до 1918. године била министарства и Народна банка.

Спомен-плочу су свечано, уз химну „Боже правде“ коју су певала деца, открили председник Крфског друштва српско-грчког

пријатељства господин Жељко Поповић и представник редакције *Светосавског звонца* Димитрије Стикић.

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја, учесници акције „Стопама наших предака“ понели су на молитвено уздарје, а у знак захвалности за велико добродетелство, Његовом Високопреосвештенству Митрополиту крфском Г. Нектарију икону Преподобног Јустина Ђелијског, освештану на његовим светим моштима.

Деца су се сусрела са Митрополитом Нектаријем после Свете Литургије у Цркви Светог Георгија у старој крфској луци, где се некад налазило седиште Крфске митрополије. У срданом сусрету Митрополит Нектарије је благословио децу из Србије и захвалио се на предивном дару, обећавајући да ће и даље подржавати ову дивну акцију на Крфу коју већ трећу годину, уз свесрдну помоћ Крфске митрополије, организује Српска Православна Црква преко свог званичног гласила за децу *Светосавског звонца*.

Након сусрета са Митрополитом крфским Г. Нектаријем, деца су посетила Цркву Светог Спиридона и поклонили се његовим светим моштима.

Били су гости братства манастира Успења Пресвете Богородице

на Палеокастрици. Након посете светоме храму, музеју и прелепој манастирској порти смештеној на самом врху узвишења, које као полуострво дубоко улази у море, одакле се пружа невероватан поглед на морску пучину, за децу је спремљена трпеза љубави и окрепљење у манастирској трпезарији.

Споменик у луци Гувија, на месту где се српска војска искрцавала на Крф од Божића до Васкрса 1916. године, у славу својих палих сабораца и у име преживелих, свечано је 1975. године открио солунац Милан Гвозденовић.

У прошлогодишњој акцији „Стопама наших предака“ овај споменик је обновљен, а ове године је детаљно очишћена и фарбом заштићена спомен-плоча.

Поред обиласка светиња и споменика, рада и радионица, деца су имала довољно времена да свакога дана буду на некој од прелепих крфских плажа. Тако је на најбољи могући начин спојена духовност, рад, учење и одмор, који ће по дивним доживљајима сви дуго, дуго памтити.

Светосавског звонца

– Поводом 100 година од почетка Првог светског рата –

Јован Дучић о аустроугарској окупацији и анексији Босне и Херцеговине

др Александар Раковић

Влада Краљевине Србије је послала Дучића у Рим да у Италији пропагандно делује против аустроугарске анексије Босне и Херцеговине

Удружење Требињаца у Београду недавно је објавило двојезично издање брошуре Јована Дучића, на италијанском и српском језику, под насловом *Анексија Босне и Херцеговине и српско њишање* (Београд 2014, 123 стране). Приређивач ове драгоцене књиге је директор Архива Југославије Миладин Милошевић.

Брошура је оригинално објављена у Риму 1908. под насловом *L'annessione della Bosnia e dell'Erzegovina e la questione Serba* (61 страна). Наиме, Влада Краљевине Србије је послала Дучића у Рим да у Италији пропагандно делује против аустроугарске анексије Босне и Херцеговине. Дучић је брошуру поделио посланицима италијанског парламента како би у децембру 1908. придобио Италију за подршку српским ставовима на питању Босне и Херцеговине.

Истовремено, и под веома сличним насловом, Јован Цвијић је објавио брошуру у Паризу *L'annexion de la Bosnie et la question serbe* (Париз, 1909). Цвијић је

на српском језику ову расправу објавио 1908. под насловом *Анексија Босне и Херцеговине и српско њишање*, а после превода на француски језик објављени су преводи Цвијићеве расправе на руском и чешком језику, као и изводи на енглеском језику. Сви преводи Цвијићеве расправе били су забрањени у Аустроугарској.

У уводној речи новог издања Дучићеве брошуре, Миладин Милошевић наглашава како напори Владе Краљевине Србије да аустроугарску анексију Босне и Херцеговине прикажу „као фаталну по мир на Балкану и као угрожавање српских националних интереса“ нису дали посебан резултат јер су се косили са „диктатом великих сила“. Наиме, велике силе (Немачка, Италија, Велика Британија, Русија и Француска) су 1909. признале Аустроугарској право да анектира Босну и Херцеговину.

Вратимо се сада оригиналном Дучићевом тексту који је био намењен посланицима парламента

Краљевине Италије. Погледајмо на који начин је Дучић приказао аустроугарску окупациону управу у Босни и Херцеговини и анексију ових двеју, како је Дучић нагласио, српских покрајина. Аустроугарска окупација Босне и Херцеговине (1878) и аустроугарска анексија Босне и Херцеговине (1908) биле су историјски процес који је довео до атентата на аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда (1914) потом искоришћеног као повод за почетак Првог светског рата (1914–1918).

Према Дучићу, несрећа је била у томе што су православни Срби из Босне и Херцеговине веровали да ће им Аустроугарска, као хришћанска држава, 1878. донети бољитак али „не прође, међутим, много времена и беше очита непоправљива грешка и сви се уверише да је потребно повити леђа под новим јармом“ па су „Срби православци, они који су одвећ олакшали Аустрији њено освајање Босне и Херцеговине, уједно

били и први који су поново осетили ефекте нове тираније и мржњу аустријског непријатеља“. Одмах по успостављању окупационе управе „страх који је Аустрија имала од патриота Срба нагонио је да почини злочиначка дела“.

Дучић даље пише италијанским посланицима да „за време дугих 30 година [1878–1908], болних година, њене веома омражене власти, Аустрија није престала да прогони Србе православце, оптужујући их да су се уротили заједно са Србијом и Црном Гором против монархије“, а „пошто је Аустрија сломила и последњи отпор са којим се сусрела у два несрећних покрајина српским, увела им је једну од најбеднијих управа, а која се с правом може сматрати ремек-делом моралног тероризма, перфидном идејом која је вукла цео један народ у потпун материјални крах“.

Дучић подвлачи да је аустроугарски окупатор практично изопштио православне Србе из органа управе, да су Срби чинили само 3% чиновника у Босни и Херцеговини где су били етничка већина, да су 42% чиновника чинили Хрвати, а чак 50% Пољаци, Чеси, Немци, Мађари и други странци који су пристигли у Босну и Херцеговину без познавања језика и потреба народа над којим је требало да управљају често милицијским и војним средствима. Земља отимана од православних Срба и муслимана дељена је иностраним колонистима.

Даље, Дучић је информисао италијанске посланике да је аустроугарска анексија Босне и Херцеговине (1908) насиље над Берлинским уговором из 1878. којим је Аустроугарска добила право да окупира територију под турским суверенитетом али не и да је присаједини. Анексијом Босне и Херцеговине, Аустроугарска је починила „територијалну агресију на континенту“ па је Дучић стога за-

Јован Дучић, српски песник, писац и дипломата
(извор: <http://mojahercegovina.com>)

тражио од италијанских посланика да подрже ревизију Берлинског уговора чиме би се осујетиле намере агресивног територијалног ширења Аустроугарске.

Дучић је подвукао да је за Србију и Црну Гору аустроугарска анексија Босне и Херцеговине политичко, национално и економско зло. Нагласио је да ће Србија а потом и Црна Гора бити следеће жртве аустроугарске агресије што се и догодило након само шест година (1914). Италијанским парламентарцима скренута је пажња да је издавање Босне и Херцеговине из целине коју чини са Србијом и Црном Гором, „исто што и изгубити земље које чине срце ове отаџбине“. Подразумевало се да се Србија аустроугарском анексијом Босне и Херцеговине економски гуши јер се гура даље од Јадранског мора.

Прошло је сто година од почетка Првог светског рата. У протеклих сто година настала је и нестала држава у којој су Срби живели уједињени – Југославија. Ова држава водила је европску и светску политику. На развалинама моћне Југославије, која је разбијена од стране западних сила, настале су мале државице на рубу Европе. Слабе и разједињене.

У Босни и Херцеговини су од половине деведесетих година 20. века поново западни високи представници (од којих су четворица била с простора бивше Аустроугарске или Немачке), инострани чиновници су на многим нивоима власти, српском народу у Републици Српској се негира право на самоопредељење. Србија је потиснута од Јадранског мора. Територијални добити Србије у Балканским ратовима (1912–1913) на Косову и Метохији и у Македонији такође су истргнуте. Власт у Црној Гори све ради да извдоји ову историјску српску државу из целине са Србијом и Републиком Српском.

Дучићеву брошуру из 1908. можемо да читамо и у данашњем контексту скоро кроз индиго папир.

Али будимо оптимисти и градивимо мостове. Република Србија и Република Српска, заједно с нашим Црном Гором и нама најближом Македонијом чине јединствен културни простор. Не треба сумњати да ће у неком историјском моменту доћи до прилике да се на нашем географском простору остваре интеграције које ће омогућити да нам се глас даље чује и много више узима у обзир. На томе треба радити. ■■

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (17. део) –

Брозова 25. регимента

Анђоније Ђурић

– Заповест војсци: „Срушити сваку српску кућу, обесити прво попове и учитеље, у сваком гледати непријатеља.“ –

Човек чија је војна јединица, 25. регимента 42. дивизије, починила најсвирепије злочине над голоруким и нејаким српским живљем у селима око Подриња, Јадра, Мачве, Поцерја и другим крајевима кроз које је као оркан протутњала остављајући крваве трагове и пуштош, дошао је, после 27 година, на место злочина.

Човек се звао Јосип Броз и био је у тој војној јединици наредник – водник.

Први пут је на српско тле крочио у зору 12. августа 1914. године у униформи аустроугарског фелдвобела, наоружан, као и други, до зуба, прожет, као и други, мржњом према непријатељу на чију је земљу дошао.

Ова јединица, састављена од љутих бојовника из вараждинског, лудбрешког и загребачког подручја, као најпоузданија ударна војна сила, одабрана је да прва форсира Дрину и започне рат на српском земљишту, али не само против српске војске већ против српског народа. Светској јавности је саопштено да овај напад није срачунат на поробљавање српског народа, већ је то учињено по жељи Беча и Пеште „да га науче култури, да га, буду-

ћи да живи на дивљем Балкану, просвете и спасу заосталости и сиромаштва“.

Извршавајући наредбу Врховне команде аустроугарске војске, посебно заповест генерала Поћорек, познатог по патолошкој мржњи према Србима, фелдвобел Јосип Броз је у овај рат дошао да унесрећи српски народ.

Водник Црно-жуте монархије

Други пут, после 27 година, Јосип Броз је у исте крајеве дошао са жељом да српски народ – усрећи! Да га поведе у борбу против окупатора, против оних истих – аустројских, немачких и мађарских окупационих војника, у чијим је редовима био у време битака на Церу и Колубари, где се истицао храброшћу задобивши орден на бојном пољу!

Да поведе српски, дакако и друге народе и народности, у борбу против окупатора и „домаћих издајника“, преко увек вруће пароле о братству и јединству, до коначне победе и срећне будућности у коју смо, види се, одавно загазили.

Дванаести август 1914. године и по злу чувену 25. регименту

запамтио је српски народ у Рађевини, нарочито у Крупњу и око Крупња, у Толисавцу и Столицама, у Лозници и Лешници, крвавој Лешници, у Прњавору, у селима око гороломног Цера.

Стотине обешених, хиљаде убијених на зверски начин, деца пробужена бајонетима, дуж улице у Крупњу о стабла ораха и липе њихала су се тела несрећних српских сељака и варошана, углавном стараца, инвалида, за борбу недораслих српских младића... Сви су они убијани не зато што су прикривали оружје или пружали отпор непријатељској војсци, већ зато што су били Срби.

Тој јединици и тој војној сили, која је започела геноцид над српским народом, припадао је фелдвобел Јосип Броз.

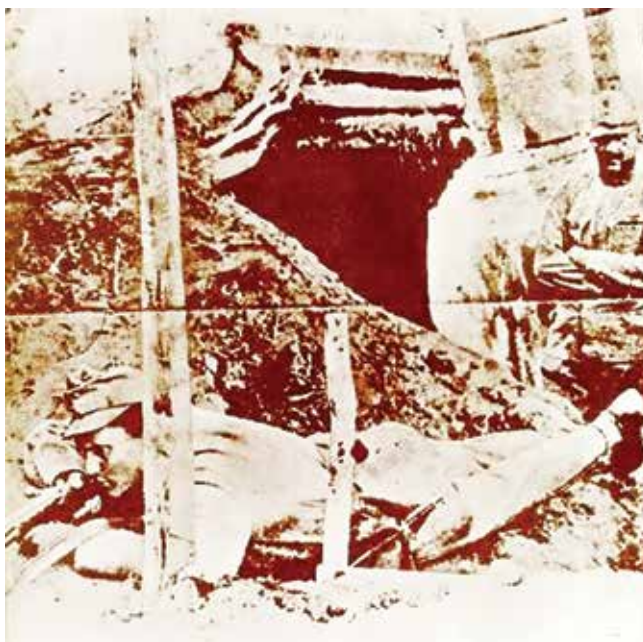
То је био његов први долазак у ове крајеве.

Кад је дошао други пут, у септембру 1941. године и кад се срео са сарадницима који га нису познавали, Броз се овако представио: „Ја сам секретар Комунистичке партије Југославије“. Није, притом, изговорио ниједно од тридесет два имена и надимка којима се дотада служио у разним приликама.

Броз је, тврдили су његови најближи сарадници, имао одлично

Сумњи нема места:
ово је фелдвебел Јосип Броз,
неизвесно је само да ли је снимљен
у Церској или колубарској бици

памћење, сећао се чак и ситница из свог детињства, децјих несташлука и шегртовања, нарочито свог дугог, револуционарног рада, многих епизода из два рата у којима је учествовао.

Повратак на место злочина

Кад је по други пут дошао у Рађевину, у Крупањ, морао се, свакако, сетити ове наредбе које су се сви војници Франца Јозефа строго држали:

„Рат нас води у једну непријатељску земљу која је насељена становништвом испуњеним према нама фанатичном мржњом, у земљу где се убиства као што је катастрофа у Сарајеву (убиство Франца Фердинанда – прим. А. Ђ.) слави као јунаштво.

Према таквом становништву свака хуманост је – штетна! Ко у овим случајевима буде имао милости – биће најстроже кажњен!

Разрушити сваку кућу, обесити најугледније мештане! У сваком становнику не гледати ништа друго до заклетог непријатеља!

Наређујем да се за време ратних операција поступа према свима с највећом строгошћу, с

највећом оштрином и с највећим неповерењем!

Неуниформисани, али наоружани људи из Србије, било да се нађу у групама или појединачно, имају се безусловно на лицу места погубити!

При заузимању места одмах узимати таоце – попове, учитеље, угледне поседнике. При поласку повести их са собом до последњих кућа и безусловно побити ако само иједан метак из места буде испаљен на трупе!

Чим се трупе задрже у месту, становништво се има одмах скупити, наредити прикупљање свег оружја и објавити да ће се извршити претрес и том приликом свака кућа разрушити у којој се нађе оружје и да ће, ако становници те куће не буду ухваћени, бити обешени најугледнији мештани!

Ово се мора извршити!

Наредити да више од три човека на улици не буде. Да настајањем мрака ниједан становник не сме кућу напустити. Официри и војници мотриће строго на сваког мештанина и увек се опходити с највећом строгошћу и чврстином!

Сваки покушај нуђења лојалности, обећања и томе слично – грубо одбити!

Томе не поклањати веру, па ни онда кад би то искрено изгледало. У сваком становнику који се нађе изван насељеног места, а нарочито у шуми, не гледати ништа друго до члана банде. Ове људе одмах убијати!“

Ову наредбу, исписану на немачком, мађарском и хрватском језику, знали су напамет сви официри и подофицири, јер су је у припремама за напад на Србију читали својим војницима по неколико пута на дан. Јасно је да је ова наредба ревностно извршавана и да су се окупаторски војници просто утркивали у злочинима – ко ће више Срба да побије и ко ће то да учини на што свирепији начин.

Да ли се Јосип Броз, чије је памћење, како су истицали његови блиски сарадници, па и његов биограф др Владимир Дедијер, досезало далеко и било поуздано, сећао и ове наредбе и злочина почињених у овом крају?

Сећао се, свакако! О томе постоје и записи. Сећао се тога кад се, по други пут, истина после 27 година, обрео у Крупњу, селу Толисавцу, где је коначио и, наравно, у Столицама, удаљеним девет километара од Крупња.

— *наставиће се* —

– Пре једног века –

Гучево – пометња у писању

Живорад Јанковић

„Али Гучево, Гучево. И сад се сав стресем при помисли на њега.“
(учесник)

Не чуди што се после Церске битке, иако тешко стечене али у кратком времену и то током првих дана рата, створио утисак о немоћи Аустрије и скором завршетку рата. Као да настаје осећај да је „главно“ прошло и отуда нема оне одлучности и спремности на жртву – кад се можда може проћи и без тога. Пометњу уноси и од савезника наметнуто ратовање преко Саве, које се може равнати са „добровољним“ самоубиством. Дошла су времена кад оружана спремност игра много већу улогу него раније и кад срчаност јунака не може много. Војничка надмоћ противника тек има да дође до изражаја, али је одлучнију улогу значила сопствена материјална исцрпљеност. Борбе на Гучеву се од учесника цене као део „другог удара“ Аустрије на Србију.

Дешава се оно на шта се није навикло у претходне две године успешног ратовања. Ватрена надмоћ паралише логичко понашање. „Решио сам да се предам. Бацих официрску капу, замахнух револвером... кад сам најмање мислио искра нека синула ми у мозгу и окренем да бежим... Како се извукох, како ме не заро-

бише, како ме не убише при бежању – још ми је чудно!“

Кад је реч о овој фази рата наилази се на иначе ван тог времена невиђену проблематику. Аутори се разилазе у оцени таквог стања. Једни говоре о бројчаној надмоћи противника, што је већ „опште место“ свих српских ратовања и осећа се по сећању учесника. Други причају о некој малобројности Немаца. Томе у прилог иде и фама о тобожњим српским успесима на Гучеву. Кроз писање о раду српске команде се ређају пропусти један за другим што је опет чудно, јер је реч о истим људима који воде српску војску и пре и после Гучева, па ни близу не праве тако велике превиде и омашке. Све личи на понашање особа навиклих да се сналазе уз помоћ компаса. Кад у неком моменту остану без њега, понашају се као да је дошло до менталне блокаде. У циљу неког правдања рада српске команде користи се усиљен језик. Констатује се премор људи, немање муниције, а онда се у даљем излагању занемарује да то у „раду“ мора да има последице.

Врхунац заплета чине они који настоје да одбране рад српске

команде, али то изводе толико невешто и неуспело да тиме чак иду на руку својим опонентима. Као да се крши основно начело животног искуства – слабији се брани а не напада. Чини се тако иако је то сувишно. Поменути напори бранилаца нису без резултата – ако продор непријатеља није тада могао бити заустављен, он је по општем суду успорен. Насупрот томе, кад се приказује рад противника као да делује све беспрекорно. Боље се скривају, у време напада користе „пасивне заклоне“, честе магле иду само њему на руку као и киша и ноћ...

Главну улогу је одиграла надмоћ у области топа, којих је код нападача било свих врста прилагођених потреби терена и снабдевених обиљем пројектила. То је најтеже погађало браниоце и утицало да се учини мање и од оног што се у таквим условима могло.

Српски пешак је кроз претходне ратове навикао на помоћ и заштиту свог топа који је као по правилу деловао и на време и ефикасно. „Наша артиљерија успешно одговара али са највећом штедњом муниције“. Сад је

он могао да на 50 туђих пројектила избаци један свој и то тек по одлуци „комисије“.

Ту је и званична наредба о штедњи. „Морало се крити и наћи начина да се муниција штеди не презајући ни од обмане, мада је обмана могла штетно утицати на углед самог команданта и морал трупа“.

Надмоћ нападача се огледа и у техничким новитетима и у њиховом броју. Српског војника више плаши блесак ракете него јуриш. Коришћена дум-дум зрна, поред разорног и убојитог дејства стварају утисак напада са леђа. То је била повољна новост и за Немце. Тих метака није било много и давани су одабраним стрелцима са налогом да се смеју користити само из мале удаљености.

Аустрија већ користи знања стечена почетком рата кроз протекла два месеца и смањује своје пропусте – затворено плава боја униформе се мења мање упадљивом голубијом, сад и они у судару са пешадијом користе као последње средство топовске одбране картеч – вештину која је током Церске битке за Србе много значила.

Једино добро од Срба урађено по оцени противника јесте: „Организација повлачења Срба изазвала је опште дивљење.“ Иначе, може се навести низ примера где Срби нису у стању да се непримећени извуку из окружења. Довољно је само подсетити на Вуков опис неуспелог извлачења устаника из окружења код Неготина и Лознице кобне 1813. године.

Повлачење увек тешко пада, нарочито браниоцу. „Кад су војници чули за одступање, било им је тешко и дошло им је до у подгрлац. Одмах су им пале на ум своје куће, сељакање и бекство...“ Већина војника поцепани, боси и гладни; иду али гунђају: „Зашто одступамо кад нисмо

побеђени?“ Један ми рече: „Ако је Србија продана, ја је нећу продати...“ Стога у званичном извештају стоји: „Бојна отпорност снага веома је јака и сигурна за будуће нападне операције, али не и за одступну операцију.“

Ушло се у фазу позиционог ратовања где су ровови раздвојени понегде само са пар десетина метара. За Србе је то извесна предност пошто су тако бар привремено заштићени од силних непријатељских граната. Обе стране имају своје невоље. Срби су без муниције али имају хране довољно. Непријатељски војник у тим условима поред обиља сваке врсте има и нема све – овде је без хране. Указала се прилика за особе са њухом за трговину. Пар ципела „плаћа“ се са два хлеба. Таква размена је од обостране користи. Злобник би приметио како на индиректан начин помаже се тиме и издржљивост противника. Неко се спашава од невоља глади а други обућом од зиме и влаге и свега што иза тога долази.

Српство се одржава храброшћу, лакоћом жртве. Слабо се показује нека вештина којом би се избегла она највећа цена. Са-

да у стању очаја и тога је мање. У оптималним условима рађају се и нове идеје. Са ведрином прилика и срећа је више наклоњена.

У приликама оскудице и немоћи нису од помоћи ни знања о снази, распореду и намерама друге стране кад не постоје услови да се ефикасно узврати.

Није потребно велико познавање ратовања из времена Црног Ђорђа па да се схвати како се за протеклих сто година мало променило. По називима места види се да се борба води на истом простору. На време Црног Ђорђа подсећа и „вербални рат“ између две војске који се води и онда и сада. Тад Срби „захваљују“ ћесару што је оденуо (преко ратног плена) половину њихове војске.

У каснијем сећању и искуству ово за борце тешко време се доживљава као „наше прво повлачење“. Ако зло некад носи и неко добро можда је то искуство допринело да се донекле лакше прихвати ужас слома и повлачења из наредне (1915) године. Судар несагледиве бројчане и ватрене надмоћи и своје очигледне немоћи разара дух отпора до очаја. „Осећање немоћи рушило је морал.“

– Пред савременим изазовима –

Феномен селфија (selfie)

Саша Велимир

Иза ове наизглед обичне речи, *селфи*, много више се крије – стога су се развиле и бројне дискусије, и многи стручњаци су укључени у разматрање овог феномена. Он пре свега представља симбол овог времена.

Данашње доба можемо окарактерисати као време владавине рачунара, интернета, дигиталне слике, електронске поште... Све су то производи технонауке, који отварају једну озбиљну тему, и пре свега указују на супротности између развоја и пропадања. У суштини реч је о односу технологије, друштва и културе.

Све више на снази је производња забаве, а у прилог томе говори и феномен друштвених мрежа. Друштвене мреже (*social networking*) представљају новији продукт у интернетским сферама. Нова корисничка парадигма представља бесплатни онлајн сервис који корисницима омогућава комуникацију и личну пре-

зентацију. Њиховом еволуцијом дошли смо до неколико стотина милиона корисника.

Друштвена мрежа је друштвена структура састављена од појединачна или организација, који су повезани одређеним вредностима, визијама, идејама, финансијским интересима, пријатељством, сродством, заједничким интересима, знањем или престижом. Нуде велику међусобну испреплетеност и повезаност (писање по зиду, размену игара, груписање...), оне су део наше свакодневице и глобални феномен. Неке од најпознатијих су: *Facebook*, *Twitter*, *MySpace*, *Orkut*, *Plaxo*, *Friendster*, *Flicker*, *Last.fm*, *Friendfeed*, *Hi5*, *Netlog*, *Linkedin*, *Xanga*, *Pinterest*.

Кроз овај текст, намера ми је да укажем на директну последицу друштвених мрежа – селфи (*selfie*). Наиме реч је о великом утицају новонасталог феномена, коме нико није одолео. Како је број и интензитет селфија растао, тако је све више привлачио пажњу, а прва његова дефиниција нашла се у *Urban Dictionary* 2005. године. Са све већом употребом мобилних телефона са предњом и задњом камером дошло је до масовног фотографисања, чиме је аутопортретисање постало лакше него икад. Чувени *Оксфордски речник* пред крај прошле године реч „селфи“ такође је уврстио у званично издање. Наиме, ради се о аутобиографској изради тзв. селфи-фо-

Фото: <http://www.mediabistro.com>

тографија, чија дефиниција гласи: „Фотографија аутопортрета, обично направљена једним од паметних телефона или веб-камером, и објављена на друштвеним мрежама.“

Западна цивилизација иза себе има значајну историју израде аутопортрета. Аутопортрети су били ствар статуса током прошлости, где су биле неопходне уметничке вештине. С проналаском фотоапарата 1860-их почиње њихово све учесталије прављење уз помоћ обучених људи. Сам развој и напредак технологије кроз историју у све већој мери је рушио баријере за стварање и приказ аутопортрета. С еволуцијом фотоапарата, развијао се и аутопортрет, дигитални апарати су омогућили портретисање практично без трошкова и јако брзо, а све се убрзало са мобилним телефонима који имају уграђене камере, тиме се отворила велика могућност документовања као и постовања слика на своје профиле. Сматра се да су друштвене мреже и мобилни телефони извршили демократизацију аутопортрета.

Иза ове наизглед обичне речи, селфи, много више се крије, стога су се развиле и бројне дискусије, и многи стручњаци су укључени у разматрање овог феномена. Он пре свега представља симбол овог времена. Експлозија и развој друштвених мрежа, као и њихов значај, производ је

изненађујуће брзог прихватања међу људима свих узраста, а регистрованих корисника широм света на Фејсбуку има око 1,2 милијарде, док на Твитеру пола милијарде. Кључни аргумент за присуство је могућност да стално будемо у контакту са пријатељима, као и познаницима, показало је истраживање психолога Роберта Вилсона (Robert Wilson) и његових сарадника, који су у ствари желели да открију све правилности у вези са друштвеним мрежама и његовим ширењем. По статистикама, просечни корисник друштвених мрежа проводи осам сати месечно у активностима као што су постовање, шеровање, лајковање, праћење туђих постова и сл., што говори о једној дубинској трансформацији нашег свакодневног живота и навике.

Селфи – аутопортрет дигиталног доба показује сав нарцизам новијих генерација. Профили корисника нам пуно тога показују, у визуелној култури селфи брзо и лако говори ко си, шта радиш, како се осећаш и како изгледаш. Профили бивају наше позорнице, дају нам могућност да прикажемо и своје специјалне стране, где бивамо макар на пет минута у центру пажње, и потврђујемо се кроз лајкове, ше-

#selfie

Јапански астронаут Акихико Хошиде фотографише себе током боравка у безваздушном простору (фото: НАСА)

рове и смајлије. Бивају чак и референце за индивидуални друштвени капитал.

Итан Крос (Ethan Cross), психолог на Универзитету у Мичигену, у својој студији сугерише да социјално умрежавање има и другу страну, наизглед парадоксалну, доприноси да се осећамо усамљено. И ово истраживање се поклапа са резултатима ранијих истраживања отуђујуће природе интернета уопште. Амерички социјални психолог Роберт Краут (Robert Kraut) тврди да постоји веза између екстензивног коришћења интернета и осећаја усамљености и депресије. Након првог онлајн искуства, ниво задовољства сопственим животом и степен друштвене повезаности опадају као функција начина, тј. обима коришћења интернета.

Неки социолози сматрају да је селфи директна последица рижалити програма, тенденција да се понаособ комерцијализујемо. Веза између Фејсбука и личног незадовољства може бити посредована завишћу. У суштини, оно што се дешава у том читавом ➔

процесу је социјално упоређивање с људима које по одређеним релевантним параметрима сматрамо сличнима себи. Константна изложеност најновијим информацијама објављеним на постовима о њиховим животима, личним и професионалним достигнућима, индукује у нама осећај мање вредности. Истраживања су још показала да управо фотографије пријатеља и познаника имају велики утицај на нас, јер су то људи које познајемо, и то упоређивање је много релевантније, стога нас више погађа. Наиме упоређујемо се и тражимо мане себи, и тиме стварамо лошу представу о себи.

Култ тела је на снази, а последице се одражавају на нашу свест, као и на перцепцију себе и других. Универзитети у Охају и Ајови утврдили су да постоји веза између времена проведеног на интернету и ниског самопоуздања. Након фотографирања, стижу потврде у виду лајкова, твитова, тагова, смајлија и на тај начин индивидуа постаје сигурнија, и стиче осећај самозадовољства.

Акценат на физичким атрибутима је изузетно опасан у концепцији друштвених мрежа. Савремено друштво креира одређене вредности, намеће стандарде, и сви теже одржању тог нивоа. Кроз наш лични идентитет и вредносни систем пројављује се и то како гледамо на своје сопствено тело. Облик тела и тежина представљају глобални проблем модерног доба. Фасцинација и фиксација на физички изглед ставља нас под притисак, и отежава нам квалитетну изградњу личног идентитета. И управо путем друштвених мрежа, и постављањем селфи-фотографија, ми бивамо бомбардовани лажним представама, и лошим осећањима. Стога многи психолози сматрају да је селфи, ова глобална сензација, јако лоша појава по самопоуздање и психу људи.

Папа Фрања се фотографише са групом младих римокатоличких ходочасника, Базилика Св. Петра, Рим, август 2013. г. (фото: L'Osservatore Romano)

Време проведено на друштвеним мрежама се такође разликује код корисника, неки чешће прегледају садржаје, док их други креирају и показују. Многи аутори истраживања сматрају да они који постују и шерују, а углавном су то садржаји о себи, имају карактеристике нарцисоидне личности, чије су одлике егоцентризам и грандиозност. Сами интернет профили им омогућавају да у потпуности контролишу самопрезентацију, граде слику о себи за друге.

Висок степен социјалног повећења и већа спремност на грађански ангажман и учешће у политичком животу представљају позитиван učinак друштвених мрежа, закључили су истраживачи предвођени чилеанским комуникологом Себастијаном Валенсуелом (Sebastián Valenzuela), према студији коју су објавили у часопису *Computer-Mediated Communication*. Друштвене мреже се могу посматрати и као средство помоћу којег делимо, (са)учествујемо, сарађујемо. Успешно обављање ових активности производе психолошки и физиолошки награђујући ефекат. Затим, свеприсутност друштвених мрежа је изменила начин на који читамо

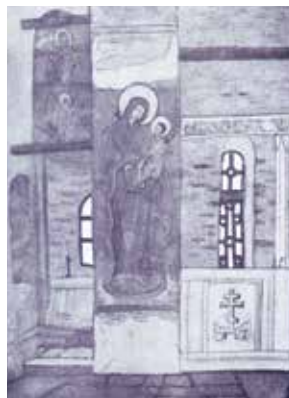
и гледамо: истовремено размислимо како и с ким то да поделимо. На друштвене мреже се може гледати и као нуспродукт технолошки омогућеног истраживања, истраживања себе кроз различите аспекте.

Наиме, да би себе што боље сагледали неопходни су нам други, а то нам управо омогућава овај вид комуникације. Учествовање на друштвеним мрежама може бити везано и за одређени контекст.

Селфији служе да би корисници били вредновани, цењени и укључени у групе које им значе. Такође омогућавају корисницима да стварају свој животни наратив кроз слике, а неминовно кроз дигиталну димензију бивају транспарентнији. С друштвеним мрежама и глобалном визуелном повезаношћу, развио се један другачији осећај за приватност с једне стране, док са друге стране развила се еномрна потреба за излагањем приватних детаља. Једноставно, у данашњој дигиталној култури неопходно је разумети комуникацију у виртуелном окружењу, она носи своје и позитивне и негативне аспекте, а време ће показати своје. ■■

Изложба Вељка Михајловића у Музеју СПЦ

Свети Василије на мору

„Двема рукама сахрањене, Тројеручице,
у ову земљу, испуњену мұком,
нека нас из ове црне земље у облак
понесе хрост засађен трећом руком!“

Љубомир Симовић

Дана 14. септембра ове године у Музеју Српске Православне Цркве отворена је изложба Вељка – Веље Михајловића под називом *Свети Василије на мору*. Ову његову 180. изложбу представља 28 графика израђених у комбинованој техници.

Познати београдски сликар рођен је 1948. у Сарајеву. Детињство и одрастање проводи у Београду у којем и данас живи и ради. У њему је завршио Факултет ликовних уметности. Изложбе које су претходиле овој, највећим делом самосталне, остварио је у земљи и иностранству – од Америке до Аустралије.

Највећи део његовог стваралаштва обично је везан за једну тему која је изложена кроз циклус слика. Михајловићу су блиске све сликарске технике – од оне почетне, а то је цртеж (од кога мање-више креће свака слика), преко колоративних техника као што су темпера или уље на платну, до можда и његовог најчешћег начина сликарског изражавања – а то су графичке технике које увек користи у комбинацијама. Као и сви модерни уметници и он понекад посеже за авангардним начином, а то је „слика у простору“ – објекти.

Цртежу, као примарном ликовном изразу, који носи лирику и прецизност, али и брзину документа забележеног на терену посветио је следеће циклусе: *Крка* (1990); *Уна* (1994); *Велика је небеска Србија* (1995); *Хиландарска бележница* (1998);

Христов венац (2003); *Рача украј Дрине* (2003); *Бајто-муш* (2009).

Одаљујући се од суве линије Михајловић је колоративним техникама, уља или темпере на платну изразио следеће теме: *Реалност мајије* (1994); *Слике Постања* (1998); *Четири јодишња доба* (1999); *Слике Ошкривења* (1999); *Далеко је Сана ривер* (2002); *Калемеџан-зима* (2009).

Као мајстор валера, светла и сенке, ефемерне атмосфере уметник је проговорио кроз циклусе графика – комбинованим техникама дубоке штампе кроз *Воћке и поврћке* (1979); *Леши, леши Београд* (1982); *Хиландар* (1984); *Љубљана* (1985); *Света Гора* (1986); *Море* (1987); *Хиландар* (1988); *Сеншандреја* (1989); *Сеновиша бића Студентској парка* (1993); *Банаш* (1996); *Петрова Црква* (2002); *Кошор* (2005); *Манасија* (2007); *Анђели жичке епархије* (2010).

Кроз циклусе „објекти“ Михајловић је изражавао своје најдубље имажинације: *Секира и икона* (1991); *Гјошаку на Сави* (1994); *Фиоке* (1997); *Рује* (1998); *Гјошаку* (1999); *Ошеш рује* (2000).

Без личних, додатних речи у каталогу изложбе *Свети Василије на мору*, која је отворена ових дана у Музеју под кровом Српске Патријаршије, поново постајемо сведоци уметникове бриге за још један српски верски, културно-историјски „нишан“ који неће још дуго моћи да одоли зубу времена. Својих 28 графика уметник је посветио овом дару Стефана Дечанског хиландарској обитељи, који се данас налази у веома тешком стању. Својим уобичајеним маниром, у зебњи да савремени призори неће потрајати још дуго Михајловић је пожурео да забележи оно што још постоји.

Б. Ц. Косић

Предлог за превођење:

Wolfgang Zwickel,
Renate Egger-Wenzel,
Michael Ernst,
Franz Kogler [Hrsg.]

Herders neuer Bibelatlas

Freiburg, Br. ; Basel ;
Wien : Herder, 2013
400 S. : Ill., graph.
Darst., Kt. ; 33 cm

ISBN: 978-3-451-32350-8

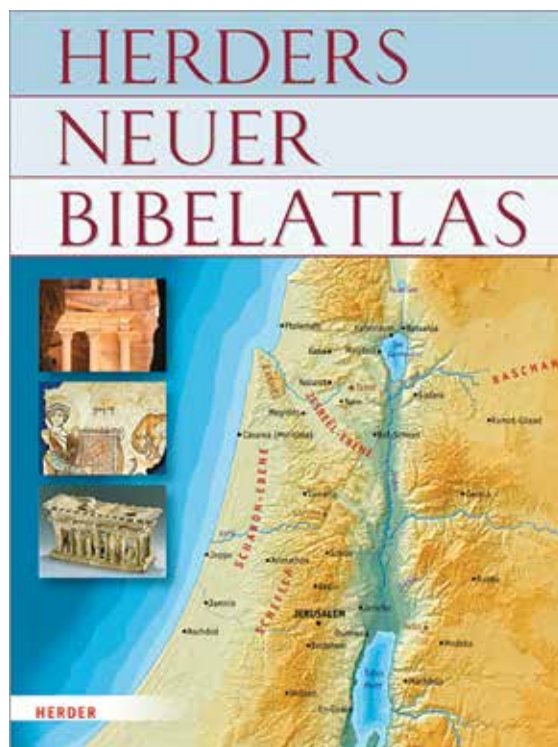
**Хердеров нови
библијски атлас
– стандардно егзегетско дело**

Herders neuer Bibelatlas издање је опремљено сасвим новим картама и материјалом из библијске историје. Приређивачи овог библијског атласа су Волфганг Цвикел, Ренате Егер-Венцел и Михаел Ернст.

Хердеров нови библијски атлас је настао кроз сарадњу двеју институција – издавачке куће богословске литературе *Хердер* и специјалиста за библијску археологију при Универзитету Јохана Гутенберга у Мајнцу. На 200 сасвим нових, специјално за ово издање сачињених карти, детаљно је описана историја библијских земаља. За област јужног Леванта су сачињене културно-историјске карте од епохе неолитика (10.000. г. пре Христа), које описују фазе развоја ових области до ранохришћанског времена. Детаљне карте мањих

временских одсека појашњавају историју њиховог специфичног развоја. О Старом Завету је изложено више карата о историјској топографији, табела и хроника о миграцији Израјлаца, флори и фауни, географији и климатским условима, трговини, ратовима, уметности и свакодневици, историји градова и насеља. Персијско и хеленистичко доба је једнако темељно представљено као и доба Новог Завета са Римљанима, изградњом синагога, владавина Ирода, те текстови са Мртвог мора, живот и дела Спаситељева као и путовање Апостола. Вишеструке илустрације са информативним блоковима (entrefilet) са једне стране, као и 40 топографских планова са друге, као и опсежан регистар од 2.800 топонима/хидронима (имена места, река и вода), употпуњују и заокружују ово прворазредно референцијално дело. Ово издање се разликује од свих досад објављених издања тиме што су се у њега, на 400 страница текста и илустрација (графика, мапа и скица), улила најновија сазнања из области егзегетских и археолошких истраживања, те се за њих може са правом тврдити – *non plus ultra*.

Професор др Волфганг Цвикел са Евангелистичког теолошког факултета у Мајнцу је написао лавовски део овог атласа, уз стручну кооперацију још двоје специјалиста – професорке др Ренате Егер-Венцел и професора др Михаела Ернста са Универзитета у Салцбургу у Аустрији. У тиму сарадника на овом пројекту је било још ауто-

ра из Салцбурга. Тиме овај атлас карактерише интердисциплинарност и екуменска сарадња евангелиста из Мајнца и римокатолика из Салцбурга.

Овај пројект је награђен реномираном наградом „The Irene Levi-Sala Book prize award“, најзначајнијом наградом у области библијске археологије. Атлас је објављен у новембру 2013, а та награда је била уручена у априлу 2014. г. на Универзитету Бен Гурион у Негеву у Израелу.

Атласи својим жанром иду у категорију лексикографско-енциклопедијске референцијалне литературе. Оваква дела су плод продуктивне синтезе и укрштања више богословских дисциплина – у овом случају библијске егзегезе и библијске археологије – а увек и огледало и *suita* научног напретка, те би га ваљало, са већ постојећим преведеним на српски *Библијским атласом* Тима Даулија, једнако консултовати и држати у своме референцијалном апарату као обавезну литературу.

Проф. др Зоран Андрић

БЕОГРАД

Премијера чешког филма о Ђирилу и Методију

Дугометражни играни филм *Ђирило и Методије* – словенски *апоостоли* чешког редитеља Петра Николајева премијерно је приказан 18. септембра у Сава центру, а наредних дана биће приказиван и у биоскопима широм Србије.

Пројекција овог остварења историјско-едукативног карактера реализује се у сарадњи Амбасаде Републике Чешке у Србији и дистрибутерске куће Делијус филм.

Познати редитељ Николајев је инспирацију за свој седми дугометражни филм потражио у животном делу словенских просветитеља Ђирила и Методија.

Главне улоге играју Роман Зах као Методије и Онџеј Новак као Кирил. Ова драма заснована на документарном материјалу приказана је прошле године у Чешкој и као филм и као телевизијска серија.

Подршку ауторском тиму у току продукције, поред многих институција и фондова словенске културе, пружили су Православна и Римокатоличка Црква, као и историчари и други стручњаци.

Филм је окупио продуcente из Чешке, Русије, Словачке и Словеније. Снимљен је на локацијама у Чешкој, Словачкој, Италији, Турској и на Кипру.

Нови број Православног мисионара посвећен старцу Тадеју

У другој половини септембра из штампе је изашао нови број часописа *Православни мисионар*, посвећен старцу Тадеју Витовничком. Поред тематског дела, у новом броју можете прочитати текстове о мисији на Тајланду, односу вере и науке, многодетним хришћанским породицама, чудесним исцељењима и друге. Од овог броја часописа отвара се редовна рубрика под називом „Какве су ти мисли такав ти је живот“ која ће се бавити мишљу и духовним саветима старца Тадеја. Часопис се може купити у храмовима Српске Православне Цркве, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон (+381) 11 3025 113.

Ђирило и Методије су рођени у деветом веку. У историји су познати као значајни хришћански мисионари. Прослављају се као свети и у Православној и у Римокатоличкој Цркви, а сматрају их заштитницима Европе. Њихово деловање је битно утицало на културни развој свих словенских нација, због чега су их и звали словенским апостолима.

Створили су на словенском језику ново писмо – глаголицу, први словенски алфабет, који су користили за превођење Светог Писма и богослужбених књига. Тако је прва словенска писменост настала у окриљу Цркве.

Сцена из филма

Поводом обележавања 1150 година од рада Св. Ђирила и Методија настала је ова драма, чији је циљ да овековечи њихов допринос и значај.

Више појединости о филму може се наћи на адреси <http://www.filmcyrilametodej.cz>, на којој су на неколико језика доступне информације о филму, глумцима,

редитељу, вести, као и одломци из филма, фотографије са снимања итд.

САД

Нови Скорсезеов филм

Ускоро би чувени режисер Мартин Скорсезе (Martin Scorsese) требало да започне снимање новог филма – о португалском исусовцу који је 1638. године кренуо на пут за Јапан како би тамо мисионарио и ширио хришћанску веру. Чувени режисер ће на Тајвану започети снимање филма *Тишина* (*Silence*). Реч је о адаптацији награђиваног истоименог романа који је написао јапански писац Ендо Шусаку (Endō Shūsaku, 1923–1996), иначе припадник јапанске хришћанске мањине и конвертит у римокатоличанство. Роман је заснован на истинитим историјским догађајима.

Како јављају светски медији, режисер Скорсезе за филм је ангажовао и бројне саветнике који долазе из Римокатоличке цркве. Спомину се амерички исусовац Џејмс Мартин (James Martin), који пише за познати језуитски часопис *America*, и Ренцо де Лусе (Renzo de Luce), аргентински исусовац и директор Музеја 26 јапанских мученика из Нагасакија (веб-сајт поменутог музеја: <http://www.26martyrs.com>).

Главну улогу оца Себастијана Родригеза добио је глумац Ендрју ➔

Гарфилд (Andrew Garfield), који је иначе најпознатији по главним улогама у филмовима *Чудесни Сјајгермен*, *Друштвена мрежа* итд. Гарфилд, тридесетогодишњи глумац који је рођен у Лос Анђелесу, озбиљно се припрема за снимање филма, а за то му помаже *Исусовачки водич за (almost) све* (*The Jesuit Guide to (Almost) Everything*) Џејмса Мартина који описује исусовачки живот и исусовачку духовност.

Очекује се да ће филм *Silence* бити завршен крајем 2015. године, у идеалном тренутку за филмове који очекују номинације за награду Оскар. Скорсезе је на прошло-годишњој додели познате филмске награде добио чак пет номинација за златну статуу за филм *Вук са Вол стрипса*.

ЗАГРЕБ

Перој пером романтичара

У препуној дворани библиотеке СКД „Просвјета“ у Загребу 16. септембра 2014. године представљена је књига *Перој ђером романџичара* приређивача Архимандрита Данила Љуботине. О књизи су говорили Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански проф. др Порфирије, проф. др Милорад Пуповац, г. Чедомир Вишњић, професорице Српске православне опште гимназије „Кантакузина Катарина Бранковић“ Рајка Косановић и Петра Пушкар, и аутор Архимандрит Данило.

Програм је водила гђа Светлана Патафта, а за музички интермецо задужена је била Ивана Србљан и камерни хор Саборног храма Преображења Господњег. Међу многобројним заинтересованим гостима промоцији је присуствовала гђа

Нови број *Теолошких погледа*

Крајем септембра 2014. године из штампе су изашли нови *Теолошки погледи* (XLVII година излажења, друга свеска за 2014. годину) – на укупно 288 страна (стр. 213–500).

Нови *Теолошки погледи* читаоцима најпре доносе превод патристичког текста – превод *Поуке девици* коју је писао Евагрије Понтијски (са старогрчког превео Лазар Нешић) (стр. 215–222), а затим следе радови савремених домаћих аутора – богослова и историчара. У новој свесци версконачног часописа *Теолошки погледи* објављени су следећи научни радови:

Бобан Димитријевић, „Папски при-

мат у постапостолском периоду током прва три века“ (стр. 223–262);

Александар Д. Чавка, „Шта је то тајно у Светим тајнама? – историја и генеза једног поимања –“ (стр. 263–288);

Славиша Костић, „Хришћански идеал државе у четвртном веку и данас: Св. Константин и посткомунистичко доба“ (стр. 289–314);

Александар Раковић, „Оснивање и рад Међурелигијског савета Министарства вера Републике Србије (2009–2012)“ (стр. 315–322);

Варја Нешић, „Луди Христа ради и Лудост ренесансне књижевности – оглед о могућности паралелног истраживања“ (стр. 323–348);

Зоран Ђуровић, „О тези Миодрага Петровића да су богомили из српско-византијских средњовековних извора Латини“ (стр. 349–404);

Саша Антонијевић, „Владика шумадијски Валеријан“ (стр. 405–434);

Игнатије Марковић, „Аутобиографија проте др Лазара Мирковића (професора старе Карловачке богословије, Богословије Светог Саве у Сремским Карловцима и првог професора литургије Православног богословског факултета Универзитета у Београду)“ (стр. 435–470).

За чланцима следи осврт из пера Милице Андрејевић („22. летња школа црквеног појања ‘Корнелију у спомен’“) (стр. 471–472), а потом долазе прикази новијих издања које су написали проф. др Богољуб Шијаковић, проф. др Бошко Бојовић, А. Ђаковац и протођакон Зоран Андрић (стр. 473–497).

Часопис *Теолошки погледи* може се купити у књижарама Православног богословског факултета БУ, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон (+381) 11 3025 113.

Боса Продановић, отправница по- слова Амбасаде Републике Србије у Загребу.

Извор: *Митрополија загребачко-љубљанска*

ТУРСКА

Рестауриран црквени мозаик

Јединствени подни мозаик који је откривен у древној цркви у ста-

ром пафлагонијском граду Адријанопољу (грч. Ἀδριανούπολις ἐν Παφλαγονίᾳ), у данашњем северноанадолијском округу Ескипазар (у савременој Турској), биће након вишегодишњег рестаурирања доступан и за посетиоце.

Овај мозаик је по својој величанствености одмах уз мозаике откривене у древном граду Зеугма у турској провинцији Гази-

Codex Sinaiticus Историја најстарије Библије на свету

Кодекс Синаитикус (лат. *Codex Sinaiticus*; грчки: *Σιναιτικός Κώδικας*) написан је пре 1600 година, и зацело је најстарији сачувани рукопис Библије. Ово је једна од најзначајнијих књига у целокупној историји књига и један од најзначајнијих споменика људске културе.

Codex Sinaiticus је једини рукопис који садржи целокупну Библију на грчком језику: настао је средином 4. века после Христа и садржи равно 740 листова, дакле 1480 страница. Као најстарији препис Старог Завета он је уникатан кодекс. Овај кодекс је међу хришћанским књигама оно што је Света Софија међу хришћанским црквама.

Што се садржаја тиче, *Кодекс* садржи 48 књига грчког канона и преводе из Септуагинте као и *Варнавину посланицу* и *Јермин Пасишр*. Пергамент на коме је писан је најфиније врсте и квалитета који се у ондашњем скрипторијуму могао наћи. Писмо је особите лепоте у стилу тзв. „библијских мајускула“, једној од варијанти грчког писма.

Немачки научник Константин фон Тишендорф пронашао је *Кодекс Синаитикус* у манастиру Свете Катарине на Синају, у коме је више столећа лежало неоткривено. Шта се са *Кодексом* столећима збивало остаће непознато. Када је научник из Лајпцига Константин фон Тишендорф 1844. г. боравио у овом манастиру, монаси су му показали неколико листова Старог Завета, допустивши му да 43 листа понесе за Лајпциг. Те 33,5 центиметра широке и 37,5 центиметра високе странице пергаментна и данас се налазе у Универзитетској библиотеци у Лајпцигу. Константин фон Тишендорф је у три маха боравио у манастиру Св. Катарине – 1844, 1853. и 1859. г. – и свакога пута износио делове овог *Кодекса* са намером да их у научној едицији објави.

Од проналаска је *Кодекс* доживео одисеју од Санкт Петербурга до Лондона. Тако ће се необјашњивим перипетијама 1869. г. наћи у Санкт Петербургу као власништво руског цара Александра II, да би се 1933. г. нашао у Лондону у рукописном одељењу Британ-

ског музеја. Енглези су га купили за вртоглаву суму од 100.000 фунти стерлинга. Рукопис је купљен 26. децембра, а већ два дана доцније, 28. 12. стајао је изложен и доступан јавности. Тада је *Кодекс* укориочио познати књиговезац Даглас Кокерел (Douglas Cockerell).

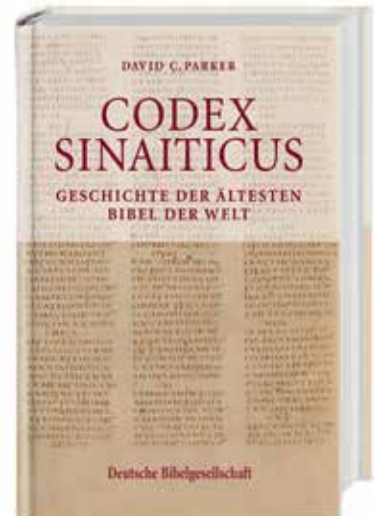
Исход одисеје овог чувеног Кодекса изгледа овако: 86 страница се налазе у Лајпцигу у Немачкој; 694 странице се налазе у Лондону у Енглеској; 8 листова се налази у Санкт Петербургу у Русији; 36 страница делом интегралних, делом фрагментарних се налазе у манастиру Св. Катарине на Синају у Египту. Ови фрагменти су пронађени у зидинама северне куле манастира 1975. г.

Реномирани библиста Дејвид Паркер са Универзитета у Бирмингему је описао настанак и фасцирајућу одисеју овог чувеног рукописа – у књизи David C. Parker, *Der Codex Sinaiticus: Geschichte der ältesten Bibel der Welt*, Deutsche Bibelgesellschaft, 2012.

У марту 2005. г. потписан је уговор о партнерству у конзервацији, дигитализацији, транскрипцији и публикацији *Кодекса*. Делови овога текста – 800 од 1460 страница – доступни су јавности преко интернета. Издање за интернет припремио је тим стручњака из Немачке, Енглеске, Русије и Египта. Помених 800 страна могу се видети на веб-сајту www.codex-sinaiticus.net.

Тиме је портал за виртуелни прилаз овом славном *Кодексу* отворен свима заинтересованим за овај драги камен културне историје човечанства.

Прошођакон Зоран Андрић

антеп (у југоисточној Анадолији). На мозаику су представљене бројне животињске врсте као што су коњи, слонов, пантери, јелени, као и митска бића – грифони. Мозаик је откривен 2003. године и одмах се почело радити на његовој заштити.

Археолог Ерсин Челикбас са Универзитета у Карабуку каже да рестаурација траје од 2010. годи-

не и да се од тада ради и на очувању и обнови цркве. Челикбас наводи да је метод израде мозаика истоветан оном у Заугми.

На мозаику се налазе четири лика. „Ликови представљају реке Еуфрат, Тигар и Нил али и још једну реку премда још увек није утврђено о којој се реци ради. Ови ликови носе рог изобиља, симбол изобиља, и у рекама се

могу видети рибе. То је једини такав мозаик откривен у Анадолији, али постоје примери таквих мозаика у Тунису и Либији“, додаје Челикбас.

На мозаику је такође представљена и крава која се огледа у води коју пије те је то још један од разлога због којих је овај мозаик јединствен у свету.

Извор: www.hurriyetdailynews.com ■■

ИЗРАЕЛ

Заседање православно-англиканске комисије

У Јерусалиму је по шести пут заседала Комисија за вођење богословског дијалога између Православне и Англиканске Цркве. Том приликом су учесници комисије 19. септембра 2014. године посетили Његово Блаженство Патријарха јерусалимског Г. Теофила.

Његово Блаженство је похвалио залагања на вођењу дијалога и свима пожелио просвећење Светим Духом како би достигли усаглашеност на добро верника својих Цркава. У наставку разговора Патријарх је нагласио колико се ова Патријаршија труди око одржавања и очувања светих места у Израелу, као и око пастирског старања о хришћанима у Светој земљи.

Учесници дијалога, углавном епископи, бискупи и свештеници, заблагодарили су Његовом Блаженству на пријему, као и на томе што је поглавар Јерусалимске Патријаршије претходног дана присуствовао чину отварања православно-англиканског дијалога.

Извор: Инфо-служба СПЦ

САД

Освећење места за изградњу цркве

Осамнаестог октобра ће у Њујорку, на месту нулте тачке код Светског трговинског центра, бити освећено место на којем ће бити изграђена црква посвећена

Волфхарт Паненберг (1928–2014)

Упокојио се угледни теолог Волфхарт Паненберг (Wolfhart Panenberg), један од најмаркантнијих интелектуалних фигура у новијој историји евангелистичке теологије. Евангелистички теолошки факултет на Универзитету Лудвига Максимилијана у Минхену је саопштио да је

4. септембра 2014. г. изгубио свог дугогодишњег члана, професора др Волфхарта Паненберга, који је држао Катедру систематског богословља и био директор Института за фундаментално богословље и екуменизам.

Почетком педесетих година прошлог века у Хајделбергу је оформљена група младих евангелистичких теолога која је почела да се опије свемоћи дијалектичке теологије. На чело тог покрета убрзо је стао Волфхарт Паненберг. Његова студија из 1961. г. *Ошкровање и историја* постала је манифест покрета који ће понети његово име. Оштрица критике била је уперена не само против Карла Барта, већ и против егзистенцијалне ерминеутике настале у Булмановој школи.

Паненбергово универзално историјско ерминеутичко усмерење није било ограничено само на језичке аспекте, већ је било усмерено ка богословљу као историји откровења које треба тумачити методама научног историјско-критичког испитивања. Хришћанство је својом есхатолошком поруком било предначињено у јеврејској апокалиптици. Као спецификум хришћанске вере за Паненберга је важила теза да су се крај историје и будућност света у Христу збили пре но што ће оне постати реалност.

Антрополошки гледано вера је у својој бити разумна пре свега због своје „отворености у Богу“. Њен одговарајући израз је за Паненберга рационалност. Овај атрибут – „рационална теологија“ – одликује целокупни Паненбергов опус. Паненбергова тротомна књига *Систематско богословље* (*Systematische Theologie*), која је ауторов *opus magnum*, положена је мимо догматике и теорије екуменских идеја.

На једно питање које му је *American Society of Religion* поставило: „Шта сте у детињству маштали да ћете постати?“, Паненберг је лапидарно одговорио: „A conductor like Herbert von Karajan“. Иако није постао музички диригент, Паненберг је евангелистичком богословљу у 20. веку давао одлучујуће тактове и ритмове. У својој 86. години се 4. септембра овај велики теолог престао Богу на истину. Потписник је имао срећу и радост да позних осамдесетих година више семестара слуша његова предавања, каскаде мудрости, филигране реторике и застрашујуће ерудиције.

Прошођакон Зоран Андрић

Св. Николи. У склопу освећења ће бити служен и помен жртвама страдалим 11. септембра 2001. године.

Мала грчка православна црква посвећена Св. Николи, саграђена 1916. године, у потпуности је срушена 11. септембра 2001. године када је на њу пала јужна кула Светског трговинског центра. Нови храм ће бити изграђен у близини места где је била стара

црква и биће окренут ка меморијалном центру.

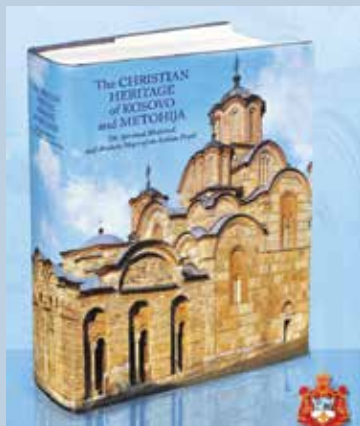
Архиепископ амерички Константинопољске Патријаршије, Његово Високопреосвештенство Г. Димитрије (Тракателис) са другим православним архијерејима обавиће чин освећења ове цркве. Чину освећења ће присуствовати званичници града Њујорка, званичници држава Њујорк и Њу Џерси, представници међурели-

САД

Задужбине Косова: позив на претплату

Одлуком Епископског и Централног савета наше Свете Православне Српске Цркве у Америци (седнице одржане у Либертивилу и Чикагу, 6. децембра 2013. године) знаменита књига *Задужбине Косова* припремљена је за публикавање на енглеском језику (*The Christian Heritage of Kosovo and Metohija: The Spiritual, Historical, and Aesthetic Heart of the Serbian People*) и налази се пред штампањем. Ова књига је живо сведочанство о истрајном настојању Српске Православне Цркве да створи изузетну духовну и материјалну културу, очува своје вековне споменике и сачува хришћанско наслеђе Косова и Метохије. Ово је, дакле, књига за сваки српски и хришћански дом.

Ново издање на енглеском језику садржајно прати српско издање *Задужбина Косова* из 1987. године, из кога је преузет највећи део грађе. Предговор блаженопочившег Патријарха Павла, који је и благословио издање, даје књизи посебан печат, па тиме и овом енглеском издању. Осим тога, монографија садржи текстове наших знаменитих историчара, теолога, публициста, уметника, и још важније: преводе историјских докумената и повеља, а потом и разна саопштења и извештаје из прошлости као и из најновије садашњости наше трагичне косовске судбине. У књизи важно место заузима и Меморандум Светог Архијерејског Сабора о Косову и Метохији.

Књига је тврдог повеза у пуном колору (формата 23 x 30 cm), на преко 900 страница, илустрована са преко 700 колорних репродукција свих важнијих историјских личности, манастира, цркава, фресака, икона и уметничких дела врхунске вредности. Пакована је у луксузну картонску кутију. Тираж ове књиге увелико зависи од нас самих, али оваква монографија, као што знамо, није само за нас него можда још више за читаоце у свету којима је српски и хришћански карактер наше свете земље готово сасвим непознат. Књига у претплати кошта 5.000 динара, а у продаји цена ће износити 12.500 дин. Уколико бисте Ви или Ваша установа поручили 10 или више примерака, тиме бисте значајно помогли штампање, а таквим учешћем имали бисте и убудуће на располагању са истом претплатничком ценом потребан број примерака за презентацију приликом посета Ваших уважених гостију.

Задужбине Косова, као монографија највишег квалитета, служиће као знамење свима нама и свим будућим нараштајима Срба и Српкиња да, упркос свим историјским искушењима, осигурају трајање светог Косовског завета. Стога апелујемо на Вас да одговарајућом претплатом подржите ово издање, чиме ћете помоћи како публикавање ове ретке, драгоцене и веома захтевне публикације, тако и њен пут до важних институција и појединаца.

С поштовањем и љубављу у Христју,
Епископски савет Српске Православне Цркве
у Северној и Јужној Америци

гијских организација, чланови породица страдалих, представници институција и многи православни верници.

Извор: <http://myocn.net>

КЕНИЈА

Изградња православне цркве

У подножју Килиманџара, највише планине у Африци, у току

је изградња цркве посвећене Св. Јовану Крститељу. Цркву је 2004. године осветио Митрополит кенијски Макарије, који је средином септембра опет боравио у тим крајевима.

Овом приликом се Митрополит захвалио свима онима који учествују у мисији у тој области, посебно свештеницима и бившим студентима Патријаршијске академије. Обраћајући се представницима локалних племена Масаји (полуномадски пастирски народ који живи у Кенији и Танзанији) и Кикују (највећа етничка група у Кенији), Митрополит Макарије је нагласио да је Јеванђеље упућено свим људима, без обзира којем народу односно племену припадају или којим језиком говоре.

Митрополит се присетио своје прве посете овој области, када је, као лаик, ту служио као мисионар, путовао од једног до другог села, сусретао се са људима и проповедао Реч Божију.

„У то време овде није било путева, није постојала чак ни стаза! Пре нам је био потребан читав дан да пређемо оволико колико сада пређемо за три сата“, рекао је Митрополит. „А ноћу су слоновии испуштали веома чудне звуке. За мене, којем је тада све то било ново, то је било страшно искуство и нисам могао да спавам од те буке.“

Пре одласка из те области, Митрополит је посетио свештеника Романа који већ неколико година болује од неке непознате болести и помолио се за његово брзо оздрављење.

Извор: <http://www.pravoslavie.ru> ■■

У ТРСТУ

Владичанска посета

Епископ аустријско-швајцарски Г. Андреј боравио је од 12. до 17. септембра 2014. у посети ЦО Св. Спиридона у Трсту. Ово је била прва канонска посета Владике Андреја Италији и верницима СПЦ у том делу српског расејања. Боравећи у Италији, Владика Андреј је посетио српске православне црквене заједнице у Трсту, Удинама и Виченци, где га је дочекало много наших верника који живе у овим крајевима.

У склопу посете Владика Андреј је учествовао и на мировном скупу у Редипуљи крај Трста, у суботу, 13. септембра, на месту страшне погибје стотине хиљада италијанских и аустроугарских војника. У Редипуљи се сваке године традиционално окупљају десетине хиљада верника и чланова мировних покрета из целе Италије и Европе. Ове године, поводом стогодишњице почетка Првог светског рата, уз присуство највиших италијанских државних представника и црквених великодостојника, скуп је предводио папа Фрања. Владика Андреј се одазвао овом важном позиву у пратњи архијерејског намесника за Италију протојереја-ставрофора Рашка Радовића.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

У ЂУРЂЕВИМ СТУПОВИМА

Посјета Митрополита Аристарха

У недељу, 14. септембра 2014, Св. Арх. Литургију у Цетињском манастиру су служили Митрополит кемеровски Аристарх и Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије, уз саслужење свештенства Митрополије црногорско-приморске, Митрополије кемеровске и Епархије будимљанско-никшићке. Разлог

Епископ милешевски
Бр. службено
16. септембар 2014. године
Пријепоље

Светом Архијерејском Синоду Српске Православне Цркве Београд

Поводом наше, под емотивним набојем, изговорене беседе на Светој Литургији о празнику Великој Госпојини, 28. августа ове године, у манастиру Довољи – Црна Гора, а која је изазвала оправдану узнемиреност у јавности, изјављујем да су речи тада изговорене биле израз тренутачне личне оптерећености збивањима у Рашкој области, међународним притисцима и решавањима суштинских питања нашег народа, изне-тих, а не као став Српске Православне Цркве.

На првом месту одричем се потпуно непромишљене и неодговорне тврдње да „ова Црква више није Црква што је некад била“, „да је то нека нова Црква коју ја не признајем“. Био сам, јесам, и остајем Епископ Српске Православне Цркве на челу са Његовом Светошћу Патријархом српским Господином Иринејем.

Извињавам се Његовој Светости Патријарху српском Господину Господину Иринеју, члановима Светог Архијерејског Синода и Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, владама Републике Србије и Црне Горе, као и представницима Европске уније, госпођама Кетрин Ештон и Ангели Меркел, као и осталима, који су се са разлогом нашли погођени, нарочито због Епископу неприличних израза, овом нашем беседом.

Такође, изјављујем, да се овакве наше критично изговорене речи више неће понављати.

Светом Архијерејском Синоду одани, брат у Христу,
Епископ милешевски
Филарет

посјете Митр. Аристарха и литургијског сабрања у Цетињском манастиру било је потписивање споразума о сарадњи Богословије Св. Петра Цетињског и Кузбанске духовне семинарије. У Богословији Св. Петра Цетињског уприличена је тако свечаност потписивања споразума о братској сарадњи двију богословија – кузбанске и цетињске. Акт о томе потписали су ректори ових црквено-просветних установа – Митр. Аристарх и протојереј-ставрофор Гојко Перовић, уз присуство Владике Јоаникија, свештенства, професора и ђака Богословије. Потом је Високопреосвећеном Митрополиту уприличен свечани дочек у катедралном манастиру Епархије будимљанско-никшићке, Ђурђевим Ступовима, гдје га је са бројним свештенством,

монаштвом и вјерним народом дочекао Епископ Јоаникије.

Владика Јоаникије је ријечима срдачне добродошлице поздравио уваженог госта из Руске Православне Цркве, подсјетивши све да је недавно он сам боравио у посјети Митрополији кемеровској. Овом приликом Митрополит Аристарх је одликован високим одликовањем Епархије будимљанско-никшићке – Орденом Св. великомученика Георгија првог степена за „унапређење и утврђивање братских веза међу словенским православним народима“.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У РАСУ

Светопетровски сабор

Са благословом Епископа рашко-призренског Теодосија, 14. септем-

Обновимо најстарији фрушкогорски манастир

Одлуком Епископа сремског Василија покренули смо обнову манастира Бешеново. Манастир је, по предању, подигао краљ Драгутин Немањић, који је управљао Сремом. Сместио га је на једном од главних изворишта воде која су напајала Сирмијум (Сремску Митровицу). Крст манастира Бешеново помиње се још 1292. године.

Апелујемо и молимо све људе добре воље да, у складу са могућностима, помогну овај велики и богоугодни подухват.

Новчани прилози за помоћ обнови манастира Бешеново могу да се уплате на следеће рачуне:

1. Динарски рачун број 340–11007646–60 отворен код Ерсте банке.

2. Девизни рачун манастира Бешеново и банкарска инструкција за уплате из иностранства је:

CORRESPONDENT BANK FOR (EUR, USD, JPY, AUD, DKK, CAD) INCOMING PAYMENTS:

SWIFT CODE: GIBAATWG ERSTE GROUP BANK AG WIEN, AUSTRIA

ACCOUNT OF THE BENEFICIARY WITH:

SWIFT CODE: GIBARS22

ERSTE BANK A. D. NOVI SAD

BENEFICIARY:

IBAN: RS35340000001101007936

NAME: SRPSKI PRAVOSLAVNI MANASTIR BEŠENOVO

ADDRESS: ŽIKE BEGANOVIĆA BB, BEŠENOVO, SERBIA

За помоћ у грађевинском и другим неопходним материјалима можете се обратити директно игуману манастира Бешеново Архимандриту Арсенију Матићу на следеће бројеве телефона: 063/366–213 и 065/803–23–27. Фиксни телефон манастира Бешеново је 022/ 666-442

Са жељом да се Богу молимо у обновљеном манастиру Бешеново, поздрављам Вас и желим мир и здравље од Бога.

*Настојатељ манастира Бешеново
Архимандрит хаџи Арсеније Матић*

бра 2014. у организацији Епархије рашко-призренске и ЦО за Рашку област одржан је код Петрове цркве у Расу пети Немањин Светопетровско-дежевски сабор. Овај, сада већ традиционални сабор, ове године је посвећен посебном јубилеју – прослави 900 година од рођења Стефана Немање, родоначелника лозе Немањића. Сабор је започео Св. Арх. Литургијом коју је служио Епископ жички Јустин уз саслужење Њ. П. епископа: рашко-призренског Теодосија и тимочког Илариона, свештеника и свештеномонаха епархија: рашко-призренске, жичке и тимочке. На Литургији су појали ученици Богословије Св. Кирила и Методија из Призрена.

Благословом и беседом Епископа Теодосија, након Литургије у порти Петрове цркве је отпочео културно-уметнички програм.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ТУЗЛИ

Промоција саживота

Представници Међурелигијског вијећа у Тузли у склопу напора да допринесу приближавању припадника различитих религијских традиција, промоцији саживота, толеранције и здравог начина живљења примјереног савременом човјеку, посјетили су 16. септембра 2014. Бехрам-бегову медресу Исламске заједнице у Тузли.

Директор медресе проф. Ахмед еф. Хатунџић упознао је присутне са историјатом медресе и образовним системом, те уприличио обилазак медресе представницима Међурелигијског вијећа из Тузле. Испред Српске Православне Цркве члан овог одбора је свештеник тузлански јереј Милош Тришић, који се еф. Хатунџићу захвалио на пријему и нагласио значај образовања, пого-

У НОВОМ САДУ

Хиротонија Епископа јегарског Г. Јеронима

Викарни Епископ јегарски Г. Јероним (Мочевић) хиротонисан је у недељу 28. септембра у Саборном храму Светог великомученика Георгија у Новом Саду. У наредном броју *Православља* доносимо детаљан извештај са хиротоније.

тово вјерског образовања, у животу савременог човјека.

*Члан одбора изјед СПЦ
јереј Милош Тришић*

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У ЗАГРЕБУ

Разговор на највишем нивоу

Предсједник Хрватске Иво Јосиповић примио је 17. септембра 2014. Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија. Митрополит Порфирије упознао је предсједника с утисцима првих мјесеци свога боравка у Републици Хрватској. Нагласио је добра искуства односа с државним и градским властима на свим нивоима, те успостављање добрих односа с Римокатоличком црквом и другим вјерским заједницама, на трагу свога претходника, Митрополита Јована. Српска Православна Црква, као и све вјерске заједнице у Хрватској, живи у демократском и мултикултуралном друштву у којем су правно добро регулисани односи с вјерским заједницама, у складу са стандардима ЕУ, рекао је Митрополит Порфирије. Као приоритет своје мисије Митро-

полит је апострофирао пастирски рад међу вјерницима, у сврху настојања на очувању и грађењу њиховог духовног идентитета који је у свим вјерским заједницама, како у њиховом вођству тако и међу вјерницима, темељ за грађење мостова пријатељства и сарадње.

Предсједник Јосиповић је изразио увјерење да ће Митрополит Порфирије доприносити ширењу солидарности и мира те екуменског и међувјерског дијалога, као и његов претходник, Митрополит Јован. Истакао је како су различитост, толеранција и жеља за узајамним разумијевањем важне претпоставке друштвеног напретка и стварања животног амбијента у којем се сваки човјек – био вјерник или не, осјећа сигурним, прихваћеним и вриједним поштовања.

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

У ВЕТЕРНИКУ

Прослава патрона Еп. бачке

Верни народ из свих парохија богоспасаване Епархије бачке прославио је 19. септембра 2014. свога патрона, Светог Архангела Михаила.

Овогодишњи литургијски спомен Чуда које је Свети Архистратиг учинио у граду Хони, одржан је у Ветернику, у Цркви Преподобног Симеона Мироточивог. Светом Архијерејском Литургијом је началствовао Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом, уз саслужење Преосвећене Господе епископа: врањског Пахомија, крушевачког Давида, средњоевропског Сергија и моравичког Антонија.

У беседи изговореној после прочитаног јеванђељског одељка, Владика Хризостом је рекао да је код нас Срба слава не само, како неки мисле, национални обичај – већ посвећеност духовној заједници. Епископ зворничко-тузлански је сабраном свештенству и народу Епархије бачке честитао славу, пожељевши им да их Св. Архангел Михаило крили и штити од свих искушења.

У име домаћина, Епископа бачког Иринеја, који ове године одсуствује са прославе патрона јер као

представник наше помесне Цркве учествује на међународној хришћанској конференцији у Аману, госте архијереје је поздравио Архимандрит Јероним (Мочевић), новоизабрани Епископ јегарски.

Извор: Епархија бачка

У ЕПАРХИЈИ БИХАЋКО-ПЕТРОВАЧКОЈ Слава манастира Трескавац

Дан успомене на Чудо Св. Архангела Михаила у Хони (Колоси) у Фригији, 19/6. септембра – слава Светоархангелске обитељи, свечано је и торжествено прослављен у манастиру Трескавац. Св. Арх. Литургију служио је Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, уз саслужење свештенства и свештенмонаштва Епархије бихаћко-петровачке и Митрополије загребачко-љубљанске.

На Литургији су појале чланице Хора „Света мајка Ангелина“ из Бања Луке. У току Литургије пререзан је славски колач и благословљено славско жито. У току трпезе љубави, благодарећи Богу на даровима духовним и овоземаљским добрима, Преосвећени Владика се захвалио домаћину сабрања оцу Варнави и свим поклоницима манастира Трескавац на труду који су уложили око припреме славе, као и на труду који улажу у изградњу велелепног манастирског храма.

Предраг Вујић

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У ПОЉСКОЈ

Посјета Митр. Амфилохија

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије налази се ових дана, на позив Митрополита варшавског и цијеле Пољске Саве, у посјети Православној Цркви Пољске.

Митрополит Сава је 20. септембра 2014. лично дочекао Митрополита Амфилохија на аеродрому Шопен у Варшави, а потом су за-

једно обишли сједиште Митрополије варшавске, Саборни храм Св. Марије Магдалине и Центар православне културе Св. Кирила и Методија у Варшави. Приликом обиласка града, обишли су православну капелицу Пресвете Тројице у непосредној близини Старог града Варшаве, а потом и сам Стари град, краљевски дворца и римокатоличку катедралу Св. Јована Крститеља.

Архијереји су посјетили и Храм Св. Јована Лествичника у Варшави поред којег се налази централно православно гробље које се простира на 18 хектара. Наредног дана митрополити су посјетили женски манастир Св. мирносица Марте и Марије на Св. гори Грабарки.

Митрополит је посјетио и град Хајновку и три храма у њему: Св. великомученика Димитрија, Рођења Св. Јована Крститеља и Саборни храм Пресвете Тројице. У градићу Бјеловјеж, посјетили су Храм Св. Николаја Чудотворца, који је тренутно у обнови. На путовању од Варшаве Митрополит Сава је показао свом госту и друге храмове у мјестима Дрохичи, Шемјатиче, Милејчице и другим... *И. Б.*

У РИТЕШИЋУ

У част Св. Василија Великог

Дана 20. септембра 2014. Владика зворничко-тузлански Хризостом осветио је задужбину хаци Ђорђа Дујаковића у селу Ритешић, коју је Ђорђе подигао за славу Божију, а у част Св. Василија Великог, своје крсне славе.

Преосвећеном Владици саслуживали су протојереји-ставрофори Милорад Бајбић и Јово Бановић и ђакон Саша Милошевић. Преосвећени Владика је Ђорђа Дујаковића у име СПЦ одликовао Орденом Св. краља Милутина.

Јереј Никола Јањушић

УГРАЧАНИЦИ

Слава ХО

„Мајка девет Југовића“

Хуманитарна организација „Мајка девет Југовића“ празник Рођења Пресвете Богородице – прославља као своју крсну славу. Овим поводом, 21. септембра 2014. Епископ рашко-призренски Теодосије служио је Св. Арх. Литургију у манастиру Грачаница уз саслужење архимандрита Стефана и Михајла, протојереја-ставрофора Богомира Стевића, протојереја Светислава Трајковића и других, у присуству многобројног верног народа.

У току Литургије, Владика Теодосије је благословио и осветио славско жито и колач и честитао славу противници Светлани Стевић, која руководи овом хуманитарном организацијом, и свим њеним сарадницима.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

Обасјати вековима затрпано

Епархија ваљевска помаже археолошка истраживања на локалитету Црквиште поред стадиона „Крушик“, на месту где се више од пола века игра фудбал, надомак пруге Београд–Бар. Све упућује на постојање сакралне грађевине на месту где је време и људска рука, мало турска, мало српска све затрла и опустошила.

Али, парче тла на ком се Господу молило, народ памти и коленима му име преноси. Отуда Црквиште. „Да сведемо светлост, да обасја вековима затрпано“, како рече Владика Милутин приликом обиласка радова, којима се поново прионуло. Табла на стадионској огради говори да се овде налазе остаци најстарије ваљевске цркве из 14. века, грађене у стилу рашке школе црквеног грађитељства. Претпоставља се да је била део древног манастира Грацац. На

У СТУДЕНИЦИ

Помен Архимандриту Сави Студеничком

Његово Преосвештенство Владика жички Г. Јустин, на празник Св. Јована Постника, 2/15. септембра 2014. служио је у Студеници четрдесетодневни парастос блаженоупокојеном Архимандриту Сави Студеничком.

Преосвећени Владика Јустин служио је парастос у великој задужбини Немањиној, Цркви Богородичиној. Испред предивне фреске на западном зиду наоса Распећа Христовог, за коју је фрескописима поуке давао први Архиепископ и просветитељ српски Свети Сава, уз Владику Јустина, парастос је служило једанаест архимандрита, јеромонаха и свештеника, као и два ђакона, из Епархије жичке и шире.

Крај кивота Св. Симона, брата Светог Саве и преподобне мати Анастасије, мајке првог српског Архиепископа, Владика Јустин је одржао беседу за памћење, а затим је благословио да реч одржи Архимандрит о. Јован (Радосављевић). Након беседа велика колона монаха, монахиња, свештеника и верника је предвођена Владиком Јустином кренула ка монашком гробљу, где је сахрањен духовник Архимандрит Сава.

Велики број верника, од Суботице до Лесковца и од Неготина до Бајине Баште, већином духовних чада упокојеног оца Саве, присуствовало је парастосу. Оче Саво, моли Бога за нас! Амин.

Слободан М. Рагуловић

Сећање

Ове године, 8. августа се навршило тачно годину дана од када се упокојио пензионер Петар Јовановић, најстарији мештанин села Свињарева, рођен 1919. године (парохија александровачка). Петар и његова супруга Даринка су преко 50 година живели и радили у Америци, али су дуго поживели и у свом родном месту Свињареву. Јовановиће су суграђани веома волели и ценили јер су били часни, поштени и увек спремни да помогну другима. Петар је нарочито допринео благољепију цркве у Александровцу, којој је као парохијан и припадао. ЦО Александровца је омогућио да штампа монографију Парохија и црква александровачка. Мештани села и околине ће дуго памтити Петра и супругу му.

Бог да му душу прости и нека му Господ подари рајско насеље.

Прошонамесник Драгиша Р. Лекић из Пожареваца

основу георадарског снимка, који је показао постојање одређених облика чврстих објеката испод земље, отворене су две сонде на потезу од стадиона до пруге, уз ограду. J. J

Извор: Епархија ваљевска

У ЕПАРХИЈИ НИШКОЈ

Слава Димитровграда

У петнаесту недељу по Духовдану, 21. септембра 2014, на празник Рођења Пресвете Богородице, Епископ нишки Јован служио је Св. Арх. Литургију у Димитровграду. Њему је саслуживало многобројно све-

штенство, а верни народ се у великом броју окупио и дочекао свог Архипастира. У току Литургије, Епископ је рукоположио у чин ђакон господина Владицу Новковића.

Потом је Владика пререзао славски колач, а затим је свечана литија прошла кроз сам град. Епископ Јован је градским челницима уручио захвалнице ради њиховог трудољубивог старања око градске цркве. Свечана литија дошла је до зграде општине, где је Преосвећени осветљавао општинске просторије.

Извор: Епархија нишка ■■

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. нано-во, и то: **са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

– **Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;**

– **Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.**

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине**

-15%

www.eparhija.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се
на следеће часописе**
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Теолошки погледи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруцбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија